

کول سهو

مجله بیهک مانگانه گشتیبه نه لاین
دهزگای رووشنهویری (شه ههق) بلاونه کریه یگ

سه رگرده ییل فه رامووشکردن

ئایا کورده ییل فه یلی
ئامووژگاری وه رگرن؟

ههق کورد نه به رازیله و ئه را جه هان

سەروە‌خوویی له‌لای کورده‌یل فهیلی

پشتبە‌سانن وه دەسه‌واژە‌ی سەروە‌خوویی، ك هەر له‌وهر ئەوه‌یش دوینیم ئی حاله‌تیشه له‌لای ئیمه جوور کورده‌یل فهیلی نیه‌ویشیم راسه، وه‌لی وجود دیرید.

وه‌لی له‌باوه‌ت ئەوه‌گ كه‌سه‌ی‌یگ تر ده‌قت له‌بان خراویه‌یل ئەكه‌ن، بایه‌سه ئەوه‌ ده‌رخه‌یم ك له‌ حاله‌ته‌ی‌یگ مه‌سه‌له‌گه‌ په‌یوه‌س نییه‌ وه‌ هه‌لو‌ئاره‌یه‌یل، به‌لكوو ئامانج له‌لی شكه‌ست خوارده‌نه له‌ روی خودی یا چینایه‌تی و ته‌نانه‌ت له‌یه‌یش فیه‌شتر.

ئیمه‌ زانیم ك شوماره‌ی كاندیده‌یلمان كه‌م نین، وه‌لی له‌ هه‌مان وه‌خت شوماره‌ی فیه‌یگ له‌ كاندیده‌یلیشه زه‌مانه‌تیگ نییه‌ ئەه‌را سه‌ركه‌فته‌ن گه‌وراتر، به‌لكوو دویا‌جار بریار ها لای خود ده‌نگه‌ر وه‌ گووره‌ی ئەزموونه‌یل گوزه‌یشه‌تی، ك بلاوكرنه‌وه‌ی تومه‌ت په‌كینگه‌ له‌ گرنه‌گرتین هه‌وکاره‌یل تویچیان ده‌نگه‌یل و سه‌رگه‌ردانی ده‌نگه‌ر له‌ داين بریار دروس، ئمجا دوینید ته‌نیا كه‌سه‌یگ یا لایه‌نیگ دروشم سەروە‌خوویی به‌رزه‌و ئەكاو نایلیده‌ی وه‌ شیوه‌یگ به‌ره‌مه‌ده‌ر ئەو دروشمه‌ سەروە‌خوویی بوود، ك له‌وهر ئەوه‌یش حكومه‌ته‌یل سەروە‌خوویی وه‌ گووره‌ی ئەو یاسایه‌یله ره‌فتار و هه‌لسووکه‌فت ئەكه‌ن ك شیواز و کاروبار ژیان ریکه‌خن له‌ کومه‌لگا‌و له‌بان په‌یمانه‌یگ ك نه‌ف ئیمه له‌تی نیه‌.

ئه‌وانه‌گ پابه‌ندن وه‌ ئایدۆلۆجیا یا ریزه‌و یا پرۆژه‌یگ دیاریکریاگ، مادام خاوه‌ن رای و هه‌لو‌یست و موور ئاشکرایگن له‌ بوار خزه‌مه‌تکردن وه‌ مه‌ردم، دی ئیمه هه‌ق نه‌یریم وه‌پیان بویشیم سەروە‌خوویان نین، به‌لكوو ئویشیم ئەوانه‌ را و ریزه‌و شیوازینگ تر دیرن و ئاکام هه‌لو‌ئاردنه‌یلیشه درنه‌که‌فید و ناو سه‌رکه‌فته‌گیه‌یلیشه ئاشکرا بوودو بایه‌دیش ئەو كه‌سه‌یله‌گ سه‌رناکه‌فن ده‌قت هه‌ساو خوه‌یان بکه‌ن، وه‌لی له‌ گشت حاله‌ته‌یگ هه‌ر بایه‌سه ئەوه‌ له‌ هویر نه‌که‌یم ك دریزه‌وکردن په‌نجه‌ی تومه‌ت ئەه‌را كه‌سه‌یل تر وه‌ تابه‌ت ئەه‌را رووله‌یل پیکه‌ته‌گه‌مان له‌ ژیر ناویشانه‌یل سەروە‌خوویی و ناسه‌روە‌خوویی جوور گولله‌یگ به‌زیه‌یه ئەه‌را ئەوانه‌گ هویره‌و ئەكه‌ن خزه‌ته‌یگ په‌رسنه ئی پیکه‌ته‌ی زولمیکریاگه‌.

مانای سەروە‌خوویی له‌لای ملله‌ته‌یل و کومه‌لگایه‌یل جه‌هانی شیه‌وکردن وه‌رفراوانیگ دیرید، ك جار‌جاریگ بووده مایه‌ی رویوه‌روی بوینه‌وه‌ی تیژینگ له‌ ناونی دژه‌یل په‌کتره‌ی له‌بان ئاست حکومه‌ته‌یل و حزبه‌یل، چوینکه‌ جیا‌وازی له‌ هه‌لو‌یست و شیه‌وکردن و هه‌لوه‌سین شایه‌د بووده هه‌وکارینگ ئەه‌را نزیکه‌بوین یا گرزه‌وکردن ناکوکی و رویوه‌روی بوینه‌وه، ك هه‌ر وه‌و خاتریشه مانا و گوزاره‌ی سەروە‌خوویی له‌لای کورده‌یل فه‌یلی چه‌ن نرخ و نیشانه‌یگ مه‌ر‌جدار وه‌ هه‌لکه‌فت ژینگه‌یی و ئاست هه‌وشیاری و پابه‌ندی ئەگریده‌ خوئی و ته‌نانه‌ت له‌ ریزه‌و و ئایدۆلۆجیا‌یه‌یل بی بنه‌مای ناوینمانیشه.

نزیکه‌ی 200 ده‌وله‌ت له‌ جه‌هان وه‌پیان ئویشن "سەروە‌خوویی"، ئیمه‌یش له‌راسی له‌یره ناخوایم باس له‌ ریزه‌ی سەروە‌خوویی ئەو ده‌وله‌ته‌یله بکه‌یم، به‌لكوو ئویشیم یاساو ریکه‌فته‌ی‌یگ هه‌ن ك کار له‌بان ریکه‌ستن ئاست و جوورایه‌تی په‌یوه‌ندی ناونی ئەو ده‌وله‌ته‌یله ئەكه‌ن، یا وه‌ مانایگ تر ئەتویه‌نیم بویشیم گشت ئەو ده‌وله‌ته‌یله فه‌خر و شانازی وه‌و سەروە‌خووییئه ئەكه‌ن له‌سای ئامانجیگ بالاتر، ك ئەویش دا‌بینکردن به‌رزه‌وه‌ندی ولاته له‌روی سیاسی و ئابووری و رووشنه‌ویری و ناسایشی...هتد.

له‌ی ماوه‌ی دویا‌خریشه وه‌ بوونه‌ی ئەو گرفت و کیشه‌یله ك له‌ بی ئاکامی پیکه‌ته‌گه‌مان ده‌رکه‌فت له‌ ره‌سین وه‌ چاره‌سه‌ریگ بئه‌رته‌ی ئەه‌را کیشه‌گه‌مان و شكه‌ستی له‌ هاوردنه‌وه‌ی مافه‌یل زه‌فتکریاگ و هاوردنه‌وه‌ی پایه‌ی میژوویی له‌ هه‌لکه‌فت عراقی جوور ئەوسای و هه‌میش وه‌ بوونه‌ی نه‌وین دید ئاشکرایگ له‌لایه‌ن ئەو حزبه‌یله ك په‌یوه‌سن وه‌ وه‌رپرسیاریه‌تی وه‌رگری له‌ کیشه‌یل کورد فه‌یلی(جوور ئەوه‌ك وه‌ دم باسی ئەكه‌ن و له‌ کرده‌وه‌ گومه‌)، دی هه‌ر وه‌و خاتریشه بایه‌سه چه‌خت له‌ خواست داين بریار و هه‌لو‌یسته‌یل تازه‌تریگ بکه‌یم وه‌ چه‌واشه‌ی رووزگاره‌یل گوزه‌یشه‌ته‌.

ئمجا له‌سای بار ئیسه‌و هه‌لو‌ئاردنه‌یل په‌رله‌مانی ناینده‌یش، دوینیم ك ئیسه مه‌یدان سیاسی به‌رزه‌بوینیگ له‌ بوار جموجویل مه‌یلکیشان و هه‌ول رازیکردن ده‌نگه‌ر و شكه‌سته‌واردن وه‌ رکابه‌ریله وه‌ خوویه‌و دوینید وه‌ گشت شیوازیگ و له‌وانه‌یش

18

دراوردن نه‌ه‌فت کوردستان له‌ به‌رزه‌وه‌ندی کی پوی؟

14

سه‌رکوره‌یل فه‌راموو‌شکردن

12

ناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد

- سە‌ر نويسەر
- عه‌لی حسین فه‌یلی
- جیگر سە‌ر نويسەر
- ماجد سویره‌میری
- به‌رزه‌به‌ر نويسانن
- جه‌مال ئەه‌رکه‌وازی
- سکرته‌ر نويسانن
- ئاراس جه‌واد
- ده‌سته‌ی نويسه‌ریله
- جه‌واد کازم
- سوندوس میرزا
- سارا عه‌لی

ئاماده‌کردن هونه‌ری

ئیمان حه‌بیب عه‌لی

Tel:
07901373702
7403411
7198552

gullsoo@shafaaq.com

نرخ 1000 دینار

خاوه‌ن ئه‌متیاز ده‌زگای رووشنه‌ویری و راگه‌یانندی کوردی فه‌یلی(شه‌فەق)

لەبەر تەقالا کەم باس لەو بارودوخ ئەو وەختە بکەم ک لە ۱۴ رەمەزان رویدا، ئەویش وە گوورە ی ئەوەک وەچەو خودم دیمە ی و ئەوسا من منال بویم لە عەگدڵئەکرادو ئەوەک دیمە چەو بریگی باس کەم و سوپاس ئەو کەسەیلە کەم ک فیشتر لەی باوەتەو زانن و بختەنە ی بان باسەگەم تا وە تەواوی مەسەلەگە رووشنەو بوود.

لەوختیگ ک دەنگدوو کودەتا لە بەغدا بلاووە بوی، یەکسەر دەنگ ھاژەھاژ تەیارە لە ناسمان پایتەخت ژنەفتیم ئەرا بوردمان وزارت وەرگری، ئەجا شمارە ی فریەگ لە جاپەل جوانەیل عەگدڵئەکراد روی کردنە دیم وزارتەگە ئەرا گوردەبووین وەل مەردمانیگ تر وەخاتر لایەنگری سەرکرده عەبدلکەریم قاسم و خاویار ئەووە بوین پڕ چەک بکریەن ئەرا روووەرو ی بوینەووەی کودەتاکارەیل، وەل عەبدلکەریم قاسم ئەو

لە ۸ شوبات ۱۹۶۲، عراق کودەتایگ لەبان عەبدلکەریم قاسم وە خوێهەو دی، لەو وەختە خوین فریەگ لە ولاتەگە رشیاو تیرۆر و تون وتیژی روی کردە چینهیل فریەگ لە مللەت عراق و تەنانەت خود کودەتاکارەیلیش لەیان بوێه دژیەکتی.

لەو وەختیگ کودەتاکارەیل نیاز بوردمانکردن "عەگد لئەکراد" داشتن

عەلی شیخ مستەفا

داواکاریه رەتەو کردو وت"من خودم ئی مەسەلە ریکخەم و تویەنم ئی کودەتا لەناو بوووم". دی لەو وەختیشە تەیارەگ دەسکرده بوردمانکردن وزارت وەرگری و تەقە لە مەردمەگە کردو یەکیگ لە جاپەل جوانەیل عەگدڵئەکراد گوللەگی دریالی و یەکسەر گیانی لەدەسدا.

لە ی حالەتیشە براگەم ک لە خودم گەوراتر بوی و تە مەردمەگە ی عەگدڵئەکراد بچنەو ئەرا ناوچەیل خودەدان، ئیچنە دیار بوی لەورە حزبیگ نیشتمانی و شاید فیشتر لە حزبیگیش بریار جەنگکردن و روووەرو ی بوینەووەی ئەو کودەتا داوین هەرچەن چەکەیلیانیش سووک بوی.

وەرەسی ئەو کارە رویداو عەگدڵئەکراد کەفتە جەنگ و وەرگریکردن، لەو وەختیشە مەردمانیگ بوین چەک داشتن و کەسەیلیگیش مولوتوف ک یەیش لە دەسکرد خوێیان بوی و لە بەنزین و فتیلە دروسی کردیان و ناگری دیان و تەقیادەو.

ئەو جەنگە تا ماوەی سی رووژ وەردەوام بوی و تانکەیل حکوومەت تازە لە مەیدان نەهزە ی بەغدا جیگیر بوین و نەتویەنستیان لەو فیشتر بانە نوا، یەیش لەو وەختیگ ک سەرباز و پیاووەیل پۆلیس لەو دیمەو لە نزیک بنکە ی پۆلیس باب شیخ نامادەباش و سیاوین.

وەختیگ ئەو روووەرو ی بوینە وەردەوام بوی، دی کودەتاکارەیل سەبریان نەمەندو ژنەفتیم ک حکوومەت تازە خاویار بوردمانکردن عەگدڵئەکرادە وە تەیارە، یەکسەر بریگ لە دەمچەرمگەیل ناوچەگە تاودان وەرەو حوسەینیە ی شیخ مستەفا ئەرا ئەوەک لەی باوەتەو رای شیخ وەرگری و بزانی چە بکەن لەی حالەتە؟

گشت ئەو دەمچەرمگەیلە گوردەو بوین و تەماشای کردن کودەتاکارەیل فریە دلسەخت و فاشیزمن و هوێج چشتیگ ناتویەنید نوای ئەو کاریانە بگریدو

کەمیگ وەرچەلە ئەو وەیش وە تەلەفزیۆن عراقی نمایشیگ لەسیدارەداین عەبدلکەریم قاسم و شیوان تەرمەگە ی بلاووە کردوین، هەر وەو خاتریشە شیخ مستەفا پینشیار ئەووە کرد وە ئەرکیگ ناشتیانە روی بکەنە بنکە ی پۆلیس باب شیخ و داوا لە وەرپەو بەر پۆلیسەگە بکەن نامەگی ک شیخ نويساویدە ی لە لەلایەن مەردم عەگدڵئەکرادەو برەسنیدە حکوومەت ئەرا وساننەووەی ئەو جەنگ و کرەووەیلە، چوینکە عەگدڵئەکراد ژن و منال و پیاگیل وە سالاچک لەتی نیشتەجیەو شەریعەت ئسلام و باوەر ئنسانیه تیش ری وە ی جوورە تاوانەیلیگ نایەید دەرەق وە ژن و منال و پیرەیل پەککەفتگ و تەنانەت دەرەق هوێج کەسیگ تریش.

دی ئەووە بوی مەردمەگەیش رازی بوین لەبان پینشیار شیخ مستەفاو داوا لەلی کردن خوێشی بچوود وەلیاناو نامەگە بیادە وەرپەو بەر پۆلیس باب شیخ تا برەسنیدە ی حکوومەت تازە، هەر وەو خاتریشە شیخ مستەفا کەفتە نوای مەردمەگەو روی کردنە بنکە ی پۆلیس باب شیخ و قسە وەل وەرپەو بەر پۆلیس کردو داوا لەلی کرد وە تلیفۆن قسە وەل وەرپرسەیل حکوومەت بکاو داوا لەلیان کرد ری نەیبەن ئیچنە تاوانەیلیگ دەرەق وە مەردم ناوچە ی عەگدڵئەکراد ک ناوچەگی کوردنشین شار بەغداس ئەنجام بگرید.

دوایەر ئەووە بوی کودەتاکارەیل واز ھاوردن، وەلی دی نازانیم لەووەر هەرەشە ی مەردم و کەمەو بوین تەقەمەنی بوی یا لەووەر فشار و داواکاری مەردم ناوچەگە، کودەتاکارەیل عەگدڵئەکراد هیشتنەجی، وەلی لە شوون ئەووە پیاووەیل پۆلیس و سوپا ک وەپیان وتیان "حەرەس قەومی" روی کردنە ناوچەگەو بریگ لە جاپەل جوانەیل ناوچەگە دەسگیر کردن و رەوانەیان کردن ئەرا زندانیگ لە "پشت سەدە" ک نزیکە لە بەغدا.

سیاسەت سته مکاری دژ فەیلیەیل

له میاسافی

مهسهلهی سته مکاری له شوون سال 1968 و هاتن حوكم رژيم به عس ئهرا بان دهسهلات و ئاشكرا له دژ كوردهیل فەیلی دەس وهپیکرد. دی لهو وهختهیلهو دهسكریا لاوردن ناو بازرگانهیل فەیلی له دهفتهر ژویهر بازرگانی عیراق و موڵهت دامهزرانن پرۆژهیل پیشهسازی وهپیان نه دریا. ههر وهو خاتریشه كوردهیل فەیلی چه نهها پرۆژه وه ناو كهسهیل تر دامهزرانن، ك دویاخریش له وهختیگ كووج وهپیان کریا گشت

ئهو پرۆژهیله زهفت و تالان کریان، وهلی ئهوانهگ له بوار پهروهردیهی کار کردیان جوور مامۆستاو دهرسدر، ئهوانیش جیواز کریان ئهرا وهزیقهیل تر له وزارتهیل تر عراقی ئهرا ئهوهگ له شوون ماوهیگ له خزمهت دهریکریه. یهکیگ لهو کارهیل ئهلاجهویهگ ئهنجامی دیان ئهوه بوی ك خوهندنکارهیل ئامادهی لهوانهگ "به کالۆریا"ی شهش ئامادهی تهواو کردیان له رولهیل كورد فەیلی و سهركهفتگ بوین له خوهنن،

له ناوینی سانهیل 1971 و 1982 فیشتر له 300 ههزار كورد فەیلی له بهغدا دهرکریان ئهرا ئیران و بریگیش دویروم خریان ئهرا شارهیل ناویراس و باشوور عراق و قهیریگیان له بان مهزدهیل له ناوینی عراق و ئیران گیان له دهسدان، وهتاییهت پیاو و ژنهیل گه وراو په ككهفتگ و منالهیل كوورپه.

تهنیا له وهر ئهوهگ شهاده جنسیهی عراقی نهیاستن وهر نهگیریان له كۆلیژدهیل، وهلی له ههمان وهخت خریانه وهر خزمهتکردن له سوپا!. وهل ئهوهیسا كوردهیل فەیلی قهیهغهی فرووشتن مال و مولکهیلیانیش له لیان کریا،

چوینکه لهی حالهتیشه ههوهجه وه بهلگه و ناسنامه کردیان ئهرا ههر سهندن و فرووشتنیگ جوور مال و مولك.

ئهوه بوی حكوومهتهیل یهك له شوون یهك رهگهزپهرس و شوڤینی دەس كرده كووج وهپیکردن وهجهم كوردهیل فەیلی و له ههمان وهخت مال و مولکهیلیان زهفت کریا و گشت بهلگه و ناسنامهیگ له لیان سهنریاوو و ئاوارهی مهزدهیل ئیران کریان، بیگومان یهیش بیجگه گرتن ههزاران له جایهیل جوانهیلیان و زندانیکردنیان له سال 1980، ك تا ئیسهیش بی سهروشوونن.

له ناوینی سانهیل 1971 و 1982 فیشتر له 300 ههزار كورد فەیلی له بهغدا دهرکریان ئهرا ئیران و بریگیش دویروم خریان ئهرا شارهیل ناویراس و باشوور عراق و قهیریگیان له بان مهزدهیل له ناوینی عراق و ئیران گیان له دهسدان، وهتاییهت پیاو و ژنهیل گه وراو په ككهفتگ و منالهیل كوورپه.

له شوون ئهوهیش رژيم به عس دهسکرده زهفتکردن مال و مولك گشت ئهوه كوردهیل فەیلیه ك له باوگ و باپیره و نیشتهجی عراق بوین و جایهیل جوانهیلیان خسته زندان وهبی ئهوهگ هوچ تاوانیگ داشتوون و دویروم خریان له براو خوهیشك و دالگهیلیان، گشت ئی تاوانهیلیشه ك رژيم ئهنجامیان دا دژ وه كوردهیل فەیلی تهنیا له وهر ئهوه بوی ك كورد و شیعه مهزهو بوین و خوهشهویسی داشتن ئهرا نیشتمان خوهیان.

ئایا کوردەیل فەیلی ئامووزگاری وەرگرن؟

محەممەد عەلی سەماوی

کوردەیل فەیلی رویوەرووی گەورترین کارەسات و مەینەتی و مەویسی و بەبەختی بۆینە و لەلایەن دەسلاتەیل یەک لەشوون یەک عێراق لە دەیەیل گوزەیشتە وەتایبەت لە ماوێ دەسلاتەیل رژیم بەعس ک وە ستەمکار و دەسلاتە تەکرەوی و شوڤینی و لەناوێردن و سیاسەت ئاگر

و ئاسن تارێف کریاو ئەووە بوی کوردەیل فەیلی لە ئاکام ئەو سیاسەتەیل وەردەوامە تیەلترین شیوازەیل تون و تیژی دینە چەو جوور کووچ وەپیکردن و دەرکردن زوورەملی و زەفتکردن مال و مولک و بەلگەیل فەرمی و دارایی، یەیش بیجگە ئەو کوردەیل دیندانە دەرەق وە هەزاران لە جاپەل جوانەیلان ک رژیم بەعس لە تاقیگایەیل سەربازی هاوردەنەیانە کار و لەناوێریان.

کوردەیل فەیلی گەورترین پیکهاتەیل بۆین ک تویش ئی هەمگە کارەسات و مەینەتیەیلە هاتن و هیمان تانیسەیش ئەو ستەمە دەرەقیان وەردەوامەو هەقەیلان وەرنەگردنەو قوربانیداینیان لەوەرچەو نەگپریاگەو قەدر نەنیاس لەو هەول و هەلوێستەیل نیشتمانی و پشگیریە لە گشت هیزەیل سیاسی و ئەو هەلوێستەیل پڕ لە نازیەتی و دیارە دژ وە کودەتای سیە بەعس لە ۸ شوبات سال ۱۹۶۳.

بیجگە ئەویش کوردەیل فەیلی هیمان پیکهاتەیل کاراو شمارەیل گرنگیگن لە مەیدان سیاسی عێراقی و مەردمانیگ کاران لە هەریم کوردستان و کاریگەرن لە ناوچەیل کوردستانی دەیشت هەریم، وەل تویش ناومیدی هاتنە لەوختیگ پروسەیل سیاسی

فەرامووشیان کرد و سەرکردەیل حزبەیل دویای وەرگرتن دەسلاتەیل واز لەلیان هاوردن، گشت چشتیگ ئاشکرا بوی و گشت نیازەیل دەرەق فەیلیەیل ئالشت بوی و پاك نەوی لە هەنایان و گشت قەولەیل ک لەلایەن زوورم هیز و حزبەیل سیاسیەو وەپیان دریا راس دەرەچی و قەولەیلان ناوردنە جی، یەیش لەوختیگ ئەنجوومەن نوێنەرەیل عێراقی لەی دوياخرە بریار یاسای هەلوژاردنەیل پەرلەمانی ئاینده دا وەبی ئەووەک هەقەیل کورد فەیلی لەوەرچەو بگرید لەروی نوێنەراییەتیکردنیان لە پەرلەمان ئاینده.

لەراسی ئەزموون تیەلیگە ئەرایان لەوختیگ هویرو لەلی ئەکەن، وەلی بایەسە بوودە پەندیگ ئەرایان لەوەرانوور ئەوانەگ هەلوێستەیلان فەرامووش کردن لە گشت مەسەلەیل نیشتمانی، ئەیه لەلایگ .

لەلایگ تریشەو تویچیان و لەیهکترانان کوردەیل فەیلی لە لاوازەبوونیان فیشترەو کرد و روی کردنە دامەزرانن گرووپەیل سیاسی جووراو جوور و یەیش خزمەت وە کیشەگەیان ناکاو لە هەمان وەخت هەووجە وە یەکەوگرتن و یەکرزی دیرن و بایەسە یەکەلوئیست بیاشتوون تا گردەو بوون و گشت ئەو جیاوازیەیلیە لە هویرو رایان

دەرەخن و بەرژووەندی مللەت وەگشتی و بەرژووەندیەیل خوویان وەتایبەت بختەنە وەرچەویان و ئەوسا هەلوئیستیگ ترنیشتمانی ئەرایان نویسریەیل و ئەخریەیلە بان هەلوئیستەیل تر رووشنای نیشتمانیان ک ئاشکراس لەلای گشت رولەیل مللەت، ک ئەویش وە بەشداریکردنیان لە بنیاتناین عێراق تازە لە پەیرەوکردن دیموکراسی و دامەزرانن دەولەتیگ ک گشت مەردم لەتی یەکسان بوون وەبی جیاوازی رەگەزی و نەتەووەو باوور و ئاین و رەنگ و مەزەو یا هووکار بار ئابووری و پەلی کومەلایەتی.

ئەجا تا ئیسەیش دەرەتیگە ئەرایان، ک ئەویش لەشوون یەکەوگرتن و یەکدەنگی بایەسە دی متمانە وە قەول ئەوانە نەکەن ک دروو وەلیانا کردن و لایگ نەکردنە لای هەقەیلان لە نوێنەراییەتیکردنیان لە پەرلەمان ئاینده، وەنا کەفنه گووشەیل دلتنەنگی، هەر وەو خاتریشە هیمان کەسەیلیگ دووس و رەفقیش هەن چەوهری وشەیلگ یا ئامازەیلگ لەلیان ئەکەن وەی خاترە، هەر لەوور ئەویش بایەسە فەیلیەیل توانای خوویان ریکبختن و کار دەسەجەمی بکەن تا بتویەنن بەرسنە ئاکام خاسیگ و گشتیان وە ئامانجیگ هاوبەش بەرسن.

ژن فەیلی

عەبدولخالق ئەلفەلاح

ورسگی و هه‌وه‌جه‌و مه‌ینه‌تیه‌یل ئەو سه‌رده‌م پر له ژانه‌و ئیراده‌ی بته‌و خودی هاورده‌ کار و مکور بوی وهل هاورسه‌ر ژیا‌نی به‌شداری بکا له‌ دابینکرن ژیا‌ن و گوزران وه‌گشت توانایگ و له‌وه‌ر خاتر مقه‌یه‌تیکردن له‌ خیزانی، ک ههر وه‌و خاتریشه‌ نه‌خش ژن دیار و کاریگه‌ر و ئاشکرا بوی له‌ ژیا‌ن و کارکردن و له‌ناومال.

ئمجا ژن فەیلی جوور ژنه‌یل تر بیبه‌ش نه‌وی له‌و سته‌م و مه‌ینه‌تی و کووچ وه‌پیکردن و له‌ناوبردنه‌، چوینکه‌ رژیم رمیاگ درنده‌ترین تاوان دهره‌ق وه‌ کورده‌یل فەیلی ئەه‌نجام دا جوور زه‌فتکردن مال و موک و جه‌نگ له‌ناوبردن دهره‌ق وه‌ فیشت له‌ ۱۳ هه‌زار جایه‌ل جوان کور و دوپه‌ت ک خریانه‌ تاقیگای کیمیاوی و تا ئیسه‌یش بی سهر وشوونن، یه‌پیش بیجگه‌ دویره‌وخستن خیزانه‌یلیان ئەه‌را ده‌یشت ولات وه‌ زووره‌ملی.

وه‌گورده‌ی مادده‌ی(۱۱) له‌ یاسای دادگای تاوانه‌یل ناوه‌ندی عراقی له‌ ۲۹/۱۱/۲۰۱۰، ژن فەیلی که‌فته‌وه‌ر زولم تاوانه‌یل، وه‌لی وهل ئەوه‌یشتا ژن فەیلی ههر جوور نیشانه‌ی نازادی و یاقووت نیشتمان و هیزیگ بته‌و مه‌ند له‌ قویلابی هسکردن و باوه‌ر نیشتمانی و ههر دریزه‌ دا سه‌بر و توپه‌نست وه‌رگه‌ی گشت ئەو زولم و خه‌م و جه‌وره‌ بگرید.

ژیا‌ن ژنه‌یل فەیلی زنجیره‌یگ پر له‌ ژان و قورپانیداین بویه‌ له‌شان ئەو هس و خوه‌شه‌ویسی و دلسووزیه‌ وه‌خاتر ئاشتی و خه‌بات وه‌ دریزایی میژوو. وهل ئەوه‌یشتا باوه‌ر فریه‌یگ وه‌ سه‌بر داشت و بویه‌ خه‌باتکه‌ریگ نموونه‌یی و ده‌س له‌ هه‌قه‌یلی هه‌لناگرید له‌بان ئەو هه‌مگه‌ کاره‌سات و مه‌ینه‌تی و بیبه‌شی و زندانیه‌ ک وه‌خته‌یل تیه‌لیگ وه‌بی برده‌ سه‌ر .

ههر وه‌و خاتریشه‌ ریژ و حورمه‌ت دیریم ئەه‌را گشت ژنه‌یل جه‌هان و گشت خوه‌شه‌ویسی و حورمه‌تیگیش پیشکەش ئەکه‌یمنه‌ ژن فەیلی و سه‌ر ریژ و نه‌وازش جه‌منیم ئەه‌را شه‌هیده‌یل کورد فەیلی.

ژن فەیلی مه‌مله‌که‌ت پر له‌ سه‌بر و نیشانه‌ی ژیا‌نه‌، ژن له‌ عراق وه‌رگه‌ی بار سه‌خته‌یل فریه‌یگ گرت فیشت له‌ ژنه‌یل کوومه‌لگایه‌یل تر، ک ههر یه‌یش ئیچنه‌ وه‌پیمان ئەکا باس له‌ مه‌ینه‌تیه‌یل ژن عراقی بکه‌یم له‌ چه‌رخه‌یل تیه‌ریک گوزه‌یشته‌ جوور سه‌رده‌م جه‌نگه‌یل و ئابلوغه‌داین ک له‌ ئاکام سیاسه‌ته‌یل چه‌واشه‌کار رژیم به‌عس چه‌سپیاو ملله‌ته‌یل عراقی وه‌گشت پیکه‌اته‌یلی خسته‌ ناو کیشمه‌کیش کاولکاری. وه‌لی له‌ هه‌مان وه‌خت ژن وه‌رگه‌ی ئەو هه‌مگه‌ مه‌ویسی و مه‌ینه‌تیه‌یله‌ گرد و سه‌ربه‌ریزی خودی نیشاندای به‌شداری بوی له‌ رویوه‌روی بوینه‌وه‌ی

په‌یوه‌ندی دویره‌یگه‌یل "تۆنب گه‌وراو بویچگ و ئەبو مووسا" وه‌ دهرکردن کورده‌یل فەیلی چه‌س؟

عەدنان ره‌حمان

ئیران بریگ له‌ دویره‌یگه‌یل که‌نداو داگیر کردگه‌ جوور "تۆنب گه‌ورا، تۆنب بویچگ و ئەبو مووسا"، ئمجا ۱۲۰ هه‌زار خیزان شیعه‌ مه‌زه‌و له‌ عراق دهرکرد ک زوورمیان کورده‌یل فەیلی بوین له‌ پشتکویه‌ی ئیلام، وه‌لی ئەوانه‌ ههر له‌ باوگ و باپیره‌و له‌ به‌غداو خانه‌قین و مه‌نه‌لی ژیا‌ن وه‌ سه‌ر بردیان و ناچار بوین له‌ماوه‌ی چه‌ن سه‌عاتیگ ماله‌یلیان بیله‌نجی و خریانه‌ ناو ئۆتۆمۆبیله‌یل زیل سه‌ربازی و دهرکریان وه‌بی ئەوه‌گ هوج تاوانیگ داشتوون و ئاواره‌ی ئیران کریان.

دی وه‌و جووره‌ وه‌ شیوه‌یگ مه‌ویسی له‌ سال ۱۹۸۰ ئەو کرده‌وه‌ ههر وه‌رده‌وام بوی و له‌ سه‌ره‌تای جه‌نگ ناوینی عراق و ئیران شوماره‌ی ئەو دهرکریاگه‌یله‌ ره‌سیه‌ نیم ملیۆن عراقی ک ده‌یه‌ها هه‌زار کورد فەیلی له‌تیا‌ن بوی وه‌ پاساو ئەوه‌گ ته‌به‌عیه‌ی ئیرانیین!!

فەیلی، چوینکه‌ به‌شیگن له‌ ملله‌ت کورد، ک ئویشید: دوای داناین ده‌ستوور وه‌ختی له‌ ۱۷ / ۷ / ۱۹۷۰ دوای وه‌سه‌رچگن چه‌ن مانگیگ له‌بان به‌یاننامه‌ی ئادار سال ۱۹۷۰، رژیم عراق ده‌س گرده‌ بان هه‌رسی ده‌سلاته‌یل عراق، ئەویش له‌ری ده‌زگایه‌یل ئەمنی و حزبی و ئەوه‌ بوی ئەنجووهمه‌ن وه‌زیره‌یل ده‌سکرده‌ لاوردن کورده‌یل له‌ پۆسته‌یل بالاو له‌ ده‌سلاته‌یلیان وه‌ تایه‌ت ههر په‌نج وه‌زیره‌ کورده‌گه‌ی حکوومه‌ت.

له‌ هه‌مان وه‌خت وه‌عه‌ره‌بکردن ناوچه‌یل که‌رکوک و خانه‌قین و شه‌نگال و مه‌نه‌لی و شیخان و شوونه‌یل تر وه‌رده‌وام بوی و کورده‌یل له‌تیا‌ن دهرکردو عه‌ره‌ب عراقی هاورده‌ شوونیان.

له‌وه‌یش فیشت ئەوه‌ بوی ک له‌ مانگ ئەیلوول سال ۱۹۷۱، حکوومه‌ت عراقی پاساویگ دهرکرد ک گویا

شایه‌د که‌سه‌یلیگ بپرسن و بویشن په‌یوه‌ندی ناوینی ئی هه‌رسی دویره‌یگ وه‌ دهرکردن و کووچ وه‌پیکردن و زه‌فتکردن مال و موک چه‌س؟ مامۆستا دریه‌ عه‌ونی جوواو ئی پرسیاره‌ له‌ توپژینه‌وه‌گه‌ی داگه‌ ک له‌تی باس له‌ په‌یوه‌ندیه‌یل ناوینی کورد و عه‌ره‌ب و ئەو رویداگه‌یله‌ کردگه‌ ک وه‌پیا گوزهر کردگه‌ بیجگه‌ له‌ بریگ سفه‌ته‌یل خاس له‌و په‌یوه‌ندیه‌یله‌ وه‌ دریزایی سه‌ده‌یل.

ئو توپژهره‌ توپژینه‌وه‌گه‌ی وه‌و زانیاری و سه‌رچه‌وه‌یله‌ پره‌و کردگه‌ ک هاتگه‌سه‌ تویش ملله‌ت کورد له‌ عراق جوور مه‌ویسی و مه‌ینه‌تی له‌ ئاکام سیاسه‌ت رژیمه‌یل یه‌ک له‌شوون یه‌ک عراق ههر له‌و وه‌خته‌یله‌و ک بریتانیا له‌ ساله‌یل سه‌ره‌تای بیسه‌یل له‌ سه‌ده‌ی بیس حکوومه‌ت له‌ عراق دامه‌زران، له‌وانه‌یش کورده‌یل

ناسنامهی نهتهوهی کورد

عهلی نیاز

میژوو ئهرا گشت نهتهوهو مللهتیگ سهنگ و قورسای خوهی دیرید، ههر لهوهر نهوهیش دوینیم میژوونویسهیل و شارهزایهیل ئی مهیدانه زیاتر گرنگی ئهیهنه باوتههیل میژوویی و تهقالا ئهرا نهوه کهن فیشتر راسیهیل ناشنای مهردم بکهن و ههق نهتهوهگهیان لهروی میژوویییهو لهناو نهچوود. وهلی وهل نهوهیشا نهگهر بخوازی باوتهتیگ میژوویی لهبان نهتهوهگهد بنویسید، بایهسه وهلای کهمهو بریگ زانیاری باوهر وهپیکریاگ بکهیده سهرچهوه ئهرا وهدهسهواردن نهچام باوهر وهپیکریاگیگ . مهرام باسهگهمان لهیره نهوهسه نهو زانیاریهیل خواسته ک پهیهوسن وه میژوو کوردهو فریه کهمه، یهیش له زویهو هس وهپی کریاگهوه نهو باوت و قسهو باسهیلشه ک وتریانه لهبان نهتهوهی کورد له سهرچهوهیل کویهن میژوویی کهم و کوری فرهیگ لهتی کریهیده دی ، ک فیشتریان ناگونجیهن وهل ههلهگهفت کورد. میژوونویس و شارهزایهیل کورد لهباوت میژوووهو هس وه نهوه کهن مهرامیگ ههس لهی بوارهو جوور فهوتیانیک لهروی میژوووهو، ههر لهوهر نهوهیش دوینیم ک کورد لهی قوناغ تازه ئهرا پهیکردن ناسنامهی نهتهوهی پهرووشه.

ههلهته یهیش مههر خوهی دیرید و مللهت کوردیش وه دریزایی سالهیل ژیردهسه بویهو دویر بویه له سهروهخوهی و دهزگایگ زانستی و زووانهوانی نهیاشتگه تا بتویهنید کلتور و میژوو و ناسنامهی خوهی وهشیوهی پر لهزانیاری بوینیدهو، ههر وهو خاتریشه دوینیم ئهوانهک لهباوت میژوو و کلتور کوردهو نویسانه زوورمیان غهیره کورد بوینهو توانای نهوه نهیاشتنه مهسهلهگه وه تهواوی رووشنهو بکهن، وهلی لهیره جی داخه ک هویج ههول و تهقالیگ نییه ئهرا ناشکراکردن راسیهیل و شایهه لایهنهیلگیش ههول بیهن نهو زانیاریهیله بشارنهو ک میژوو و ناسنامهی رهسن کورد وهپی رووشنهو بوود.

ههق کورد له بهرازیلهو ئهرا جههان

د. فاتح عهبدوولسهلام

جارجاریگ دوینید یهک رسته کاریگهری گهورایگ له گوزارشکردن له کیشهی مللهتیگ یا نایندهی نهتهوهیگ نهکا. ئمجا لهبان نهو بنهما وهرجه ده سال قسهیگ رهوان له رۆمانیگ خوهنیم، ک لهلایهن ناودارترین ئهدیب هاوچهرخ جههان نویسیاوید. نهو رۆمانویس ناوداره ناسریاگه وه"پاولۆ کویلۆ" ک خهک ولات بهرازیلهو نهو رۆمانیشه ک نویساگهسهی 160 ملیون تیرازی وه قهیریگ له زووانهیل زینگ دنیا فرووشیاگه. ئمجا له گفتگوویگ سادهی ناو رۆمانهگه، ک یانزه دهقهس، پالهوان رۆمانهگه له خوهینیشانداینیگ له ولاتهیل بیگانه بهشداره، ک نهویش خوهینیشانداینیگ کوردهیله. ئمجا ماریا لهلی پرسیار نهکا ئایا کوردهیل کیین؟ نهویش دوپای چهن وشهیگ ئویشید: کورد مللهتیگه دهولت نهیرید، نیشتمانهگهیان کوردستانهوه دابهش کریاگه لهبان عراق و تورکیا. نهو رسته گهنجینهیگه ک ههرکهسیگ قهدری بزانید تویهنید رووشنایی بخرهیده بانی و لهبان ئاست جههانی لهیهکیهوه بیهید، ک ئیسه ها لهناو وژدان 20 ملیون ئادهمیزاد، وهل چهنهها تیراژ چاپکریاگ ئهرا 26 زووان زینگ . ئومیدهوارم ک دهسلات بیاشتام و بتویهنستم

کۆنگرهو سیمینار ناودهولتهتی ریک بخستیم لهو باوتهوه، تا لهو دید سادهوه گوزارش له کیشهی کورد بکردیام، ههرچهن وه دریزایی میژوو وه گشت جووریگهوه دژایهتی نهو مللهته کریاگه، وهلی کیشهی وژدان و وجود و ناشتی ههر وه نهمری مهند و سهرکههفت. نهو وشهیل نویسهه بهرازیلیه ک له گشت دنیا خوهنریهیدهوه، شایستهی نهوهسه له ناو بهرنامهیل خوهنن خوهندکارهیل کورد دابنریهید، ههلهته نهک لهجیای پهروهردی نیشتمانی کوردی، بهلکوو جوور باوت نهدهب لهبان نهو بنهما ک کللیگه ئهرا چارهسهه فکری و ئنسانی، تا لهوهرچهو منالهیل بوچگ له خوهندنگایهیل بمینیدو له فکر خوهندکارهیل زانکو ههر بمینید. ههر لهوهر نهوهیش ئویشیم نهو ئامازهی قویل جههانیه ئهرا نهوهسه تا شیهوکردن لهلی بکریهید وهبی نهوهک گرژی سیاسی لهشوون خوهی بارید، چوینکه کاریگهری له دل و دهروین دیریدو گفتگو وهل زووانیگ جههانی نهکا ک گشت جههان وهبی سهختی لهلی رهسیدهوه، ک نهویش زووان وژدان و هونهر و داهینانه جوور کانیاو پاک له کانیهیل کوردستان نهمر.

سه‌ر کرده‌یل فه‌رامووشکردن

عه‌لی حسین فه‌یلی

گشت پرۆژه‌یگ وه نامار ده‌سنیشان ئه‌کریه‌یڊ، له‌باوت عراقیشه‌و هه‌وه‌جه وه ریژه‌ی فریه‌یگ له‌ ناماده‌گی دیریڊ ک ئه‌و نامار ورا پورته‌یله پیره‌و ئه‌که‌ن و هه‌میشه هه‌وه‌جه وه ناشکراکردن فیشت دیریڊ له‌باوت کیشه‌و بریاره‌یل جووراو جوور و نه‌و ری وشوونه‌یله ک وه‌جه‌م گشتی به‌هه‌یشت یا دووزخ وه‌پی دروس ئه‌کریه‌یڊ نه‌را هاوولاتی.

ئیمه له هویر دوباره‌کردن و وه‌یادخستن ئه‌و زانیاریه‌یله نییم ک رووژانه له‌باوت مه‌سه‌له‌یل چاره‌نووساز ئه‌ژنه‌فیمه‌ی، به‌لکوو خواست ئه‌وه‌سه بیرسیم چه‌نیگ هه‌وه‌جه وه وه‌خت و تواناو هه‌ول و ته‌قلای جدی دیریم، ک نه‌ک له‌وه‌ر خاتر ئه‌وه‌گ وه‌ره‌و نوا گام بنه‌یم، به‌لکوو له‌وه‌ر مقه‌یه‌تیکردن له‌ باقی ئه‌و خوه‌شه‌ویسی و به‌زه‌ییه‌ ک مه‌ندگه له‌ ناوینمان!؟

وه‌ گووره‌ی ئه‌و ئامازه‌یله ک له‌ سه‌ره‌تای سال 2014 ناشکرا بوی، ئومیدیگ له‌ی بار سه‌خت و کووتاییه‌اتن مه‌ینه‌تییه‌له نیه‌و ئیمه‌یش دلنیایم له‌وه‌گ باره‌گه وه‌ره‌و خراوتر ریره‌و ئه‌گریده وه‌ر، چوینکه ئه‌و نامار و زانیاریه‌یله ک له‌ دانیشتن سه‌ر کرده‌یل سیاسی باس ئه‌کریه‌یڊ

ته‌نیا کارتیه‌گه ئه‌را فشارخستن و ته‌واوکردن هه‌ساوه‌یل ناوینان و دهرد و مه‌ینه‌تییه‌یل ملله‌تیش ته‌نیا وه‌سیله‌ی دعه‌یه‌کردنیگه ئه‌را وه‌کاربردن هاوولاتی و داین قه‌وله‌یل بی کرده‌وه.

ئمجا له‌وه‌ر ئه‌وه‌گ چوینکه ئی تاوانه‌یل رخه‌ویه‌ر رووژانه ک له‌ جاده‌یل روی ئه‌یاد و ملله‌ت ناره‌حه‌ت کردگه‌و گشت خاوه‌ن وژدانیه‌گ به‌ختدار نیه له‌ سای ئه‌و

خاوه‌ن بریاره‌یله ک مه‌یل نه‌یرین ده‌خاله‌ت ئیچه‌نه باوه‌ته‌یله‌یگ بکه‌ن له‌ دانیشته‌یله‌یان، من له‌یوا دوینم له‌ حیای ئه‌وه‌گ بویشیم ئی شماره له‌ قوربانیه‌یل و شه‌هیده‌یل، خاستر ئه‌وه‌سه گشتمان دقه‌ت بکه‌یمنه بان مه‌سه‌له‌ی ده‌سنیشانکردن و شماره‌ی گه‌نا‌ته‌کاره‌یل و تاوانباره‌یل سیاسی، نه‌ک ته‌نیا ترۆریسته‌یل، چوینکه ئه‌وانه جوور ئه‌وه‌ک ئاشکراس نه‌ ئایین دیرن نه‌ گشت، هه‌ر له‌وه‌ر ئه‌وه‌یش بایه‌سه له‌ بانمان ئه‌و ئایدۆلۆجیاو ریره‌وه‌یله بزانییم و ده‌سنیشان بکه‌یم ک سه‌ر کرده‌یل فه‌رامووشکردن په‌وه‌یسن وه‌پیه‌و، تا بایمنه بان ئه‌و باوه‌ره ک له‌وه‌رچه بیتاوانه‌یل تیر خواردنه له‌ی کاره‌ساته‌یله.

رویداگه‌یل نیشانه‌ی ئه‌وه‌سه ک ئه‌وه‌گ وجود دیرید له‌ مه‌یدان سیاسی نوینه‌رایه‌تی گوزه‌یشته‌ی رووشن حزب و فه‌واره‌یل ناسریاگ ناکه‌ن، به‌لکوو ره‌فتاره‌یله‌یگ ناپه‌سه‌ن و رینه‌مایه‌یل و کرده‌وه‌یله‌یگ ک هه‌ول قانجاز ماددی و ده‌سلاتداری له‌تی وجود دیریدو جیاوازی ته‌واویگ دیرید وه‌ل ئه‌وه‌گ زویتر له‌بانیان خوه‌نیمنه‌ی و دیمنه‌ی و ژنه‌فتمنه‌ی.

دوایخریش ئی ملله‌ته شایسته‌ی ژیانه ئه‌گه‌ر به‌خاویڊ و له‌ هه‌مان وه‌خت شایسته‌ی سزایشه له‌وه‌ختیه‌گ بریاره‌یه‌یڊ ریره‌ویگ بگریده وه‌ر بی قانجاز و دویر له‌ خوه‌شبه‌ختی و خوه‌شالی، ئمجا ئه‌ی هاوولاتی ئه‌و ناماره‌یله له‌هویره‌و بووه‌و دی واز بارن له‌و شوونه‌واره‌یل ئاشکراو دویره‌و بکه‌ف له‌ دروشمه‌یل بی ئومید، چوینکه ئاشتی له‌ناونی سه‌ر کرده‌یل جه‌نگ نیه مه‌گه‌ر ته‌نیا له‌وه‌خت به‌شکردن ده‌سکه‌فته‌یل. وه‌ل ئه‌وه‌یشا ئه‌وان له‌ هه‌لوژاردنه‌یل ئاینده‌یش گره‌و له‌بان ئه‌وه‌ که‌ن ک مه‌ردم ئه‌و رویداگه‌یله فه‌رامووش کردنه‌و ئیسه‌یش ئه‌وانه وه‌و مه‌رامه‌و له‌یوا هویره‌و ئه‌که‌ن ک هه‌ق خوه‌یانه بوونه‌ی سه‌ر کرده‌ی ئه‌و ملله‌ته ک مه‌ینه‌تییه‌یلی له‌ هویره‌و بردنه‌!

نایا مهسه له نهفته، یا وسانن توانای خودوه ریه و بردن کورد؟

غازی حهسه ن

گشت سالیگ له وهخت بریارداين بودجهی سالانهی عراق، کیشهو ناکووکى له ناوونى ههریم کوردستان و بهغدا دهس وهپی نهکا. جار جار یگیش نهمریکا له وهر نارامه وکردن و چاره کردن ناشتیانهی کیشهیل نهیاده سهر خهت.

له سالهیل گوزهیشته هوپج مهسه له یگ له باوهت کلکردن نهفت ههریم کوردستان له رى تورکیاوه له وجود نهوى، ئهسال جوور گشت سالهیل تر کیشهی ۱۷٪ بهشه بودجه گهه ههریم کوردستان دهس وهپیکرد،

وهلی ئیجاره سهروک وهزیرهیل بهغدا وه ئاشکرا ئویشید ک من رازی نیم پویل ههریم کوردستان بیهیم، یهیش وهو مانا ک وه کردهوه خوازیاوه سزای ههریم کوردستان بیهیدو له رى نهوین موچهیش فشار خراویگ مهردمی له دژ دهسلات ناوخوهی کوردستان دروس بکا، یهیش گشتی وه پاساو نهوهک گویا حکوومهت ههریم کوردستان داهات نهفت رهوانهه بهغدا ناکا له وهختیگ ک وهرپرسهیل تورکیا ئاشکرای نهوه کردن ک هیمان نهفت ههریم هوپج لهلی نهفرووشیاگه.

ئیمه بایهسه نهوه بزانییم له بودجهی سال ۲۰۱۳ هاتگه ک بایهسه کوردستان بر ۲۵۰ ههزار بهرمیل نهفت

رهوانهه دهیشت بکا، وهلی له بودجهی سال ۲۰۱۴ نهی بره بهرمیله کریاسه ۴۰۰ ههزار بهرمیل. حکوومهت بهغدا له ههمان وهخت ئویشید نهگهر ههریم کوردستان ئی بره نهفته رهوانه نهکرد، نهوه بایهسه نهوه بره پویله له بودجهی گشتی ههریم بوورپهید ک ۱۷٪ بویه. مانای نهوهسه مالکی خوازیاوه سزای مهردم کوردستان بیهید.

ئیمه لهیره بایهسه نهوه بزانییم ک بهغدا وهرجه مهسه لهی کلکردن نهفتیش ههر کیشه وهل ههریم کوردستان داشتگه و بودجهیش گشت سالیگ تویش

کیشه هاتگه و مادهی ۱۴۰ جیوهجی ناکریهیدو ناوچهیل داوریگ کوردستان و کیشهیل میژووی و سیاسییش سهختن و چارهسهر ناکریهن. له بنه رته و ئی کیشه یله په یوهندی وه هویر و نایدؤلوجیای ته کروهی و خودچه سپانن مهترسیداره و دیرن، ک ئه ویش په یوهسه وه پیکهاتهی دهروینی و سیاسی تونروهی نه ته وهی عراک. چوینکه نوری مالکی ک هیمان نه تویه نستگه شارینگ جوور رومادی و فه لوجه کونترؤل بکاو تیروریستهیل بنر بکاو نوای کارهیل تیروریستی وردهوام له ناو بهغدا بگرید، وهلی

نوورید له یلاوه بویشیده کورد ئیوه بانه ژیر دهسلات حکوومهت ناوهندی و نیه و وهبی بهغدا هوپج بریار و گامیگ بنهین. مانای نهوهسه مهسه لهگه په یوهندی وه سیاست عهره بیزم و سزاداین مهردم کوردستانه و دیرید له رى برین بودجه و کلنه کردن موچهی کارمه ندهیل و نهو گامه یله ک کوردستان ناسه یان له وهر خاتر په ره وه پیداین ههریمه گه له روی ئابووری و سیاسی و دیپلوماسی و ناوه دانی، نهک مهسه لهی کلکردن نهفت.

دراوردن نفت کوردستان له بهرزه و هندی کی بوی؟

نهمین جاف

شکه ستهاوردن رژیم به عس و دامه زرانن حکومتیگ تازه له عراق نه و راسیه خسته پروی ک کورد له ناوونی ملله تهیل عراق نه ته و هی دویمه، له بان ناست سیاسییش پیکهاتهی سییه مه و

له بان ناست نیشتمانییش هیزیگ خاس و کاریگه ره، ک وهبی کورد و کوردستان هویچ وهختی عراق ناتویه نید له هویچ بواریگ له بان پای خودی بووسیهد و گامیگ سرکه فتگ بنهید.

وه گوورهی ریکه فتنامه هی ای ئادر ۱۹۷۰ ک له ناوونی رژیم به عس و سرکردایه تی کورد نه و سرده مه موور کریا، بایه سه بوی گشت بهندهیل نه و ریکه فتنامه له ماوهی چوار سال جیوه جی

بکریاتاد، وهو مانا ک وههار ۱۹۷۴ کووتایی موولت کورد بوی نه را دويا بهند ریکه فتنامه گه ک کیشهی کهرکوک بوی. گومان له وه نیه ک ههر له سره تاوه به عس نه دگان وه ماف کورد نیاد نهیش باوه و کیشهیگ

داشت وه ناو کیشهی کورد، نه و ریکه فتنامه هیسه ته نیا مناوره یگ سیاسی و وهخت وه سربردن بوی نه را بته وکردن تهخت دهسلات، ک نه وه بوی به عس توپه نست له ماوهی نه و چوار ساله چهن دهسکه فتیگ مسوگه ر بکا نه را بته وکردن بنه مای ئابووری دهسلات و پرچه ککردن سرربازی رژیمه گی.

ههر له سره تای ریکه فتنامه گه، به عس له ههول نه وه بوی کورد وه جووریگ له خودموختاری رازی بکا ک مهرزه گی له و سی پاریزگی نیسه فیشتر نه و، ههر له وهر نه وه هیسه له وهخت نزیکه و بوین له کووتایی ماوهی ریکه فتنه گه نه وه بوی به عس چهن بژارده یگ خسته ودردهس سرکردایه تی کورد جوور: دریزه وکردن چاره سر مهسه له ی کهرکوک نه را چهن سالیگ تر- ئادره یگ هاوبهش نه را کهرکوک- یا که لار و چه مچمال بکریه نه پاریزگا و جار جاریش باس له خانه قین کریا ک بخریه یده بان ئوتونومی.

ئمجا سرکردایه تی کورد له وهر نه وه گ مهسه له ی کهرکوک جوور کرکریه ی پشت کیشه نه ته و هیسه گی کورد زانست، هه میسه وه کیشه ی

سهره کی کورد ناوی بریداد، وه لی کورد دلنیا بوی له وهگ به عس ناماده نیه دهس له کهرکوک هه لگرید، ک نه وه بوی مهسه له گه وه جهنگ کووتایی هات و له ئادر ۱۹۷۴ مهترسی و دلپراوه کی بهرپابوین جهنگ له ناو مهردم کوردستان بلاوه و بوی.

له و سرده مه سرکردایه تی کورد ههول فریه یگ داو هویچ وهختی واز له کهرکوک ناورد، ئمجا سرکردایه تی نیسه ی کوردیش و هل جیاوازی که میگ ههر دریزه دهر هه مان سرکردایه تی نه و سرده مهسه له وهر خاتر بهرزه و هندی کورد و کهرکوک، ئمجا بوود بویشیم ک سرکردایه تی نه و سرده مهسه غه له ت کرد ک وه شیوه یگ ته کتیکي خودی وهل رژیم به غذا ریک نه خست؟.

له ایرا نه توپه نیم بویشیم جوور هاوکیشه یگ هویرکاری نسپاتی بکه یم و بویشیم گشت گشت مالویرانییگ له وهر خاتر نهفت بویه، نیسه یسه نهفت هه ریم به دیل کهرکوک، ههر وه خاتریشه بایه سه نهفت کورد له بهرزه و هندی ملله ت کورد بوود.

هه ره شهی پرچهك کردن سوپای عیراق

سه لام عه بدوئلا

وهختای وتیایم پرچه ککردن
سوپای عراق مه ترسیداره،
ئهوه له نه زمون دویر و دریژ
کوردو دروس بوید، ك له ماوهی
دروسکردن دهولت وه زوور
ئکیاگ عراق و نه ژیردهس سوپای
ئهو ولاته نالانیاد ك هه همیشه
ته ماشای کورد جوور دشمن و
تماشا خاك کوردستانیش جوور
خاك عه ره ب کردیاد.

ئهو سوپا هه ره له سه رهتای دامه زراننی ئهرا تاوانه وهی پیکهاتهیل جیاجیای نیشته جی عراق دامه زریاوید، ك له شوون ئه و میژوو پر له تاوان و خوینه ده ركهفت ك سه ركهفتگ نهوی. هه رچه ن دوپای رمیان رژیم دیکتاتور سهدام ك دریزه دهر رژیمهیل وهرجه خوهی بوی، چوینكه هه مان ئه قلیهت و ئه رای چوین کویه نه په رسی و دوپا کهفتگ هه ره وهردهوام بوی و تون وتیزیش له لایهن سوپا رژیمه وروژ وهرروژ خویناوی تر و درنده تر بوید، وهی له ناوهر وکه وه هه ره ئه و سیاسه ته بوی ك حکومه تهیل یهك له شوون یهك عراق ئهرا سوپاگه وه وهردهوامی په پیرهوی کردیان. وهی دوینید له شوون لاوردن سوپای عراق له لایهن ئه مریکیه یله و، جاریگ تر دامه زریاو هه مان هویر و ئه رای چوین و بی متمانهیی وه سیستم تازه گرته خوهی ك جوور بانگه وازیگ ئه رای کریا ك بایهس بوی دیموکراسی و فرهیی و په رله مانی و فیدرالی بوود، ك یهیش له دهستور نویسیاگه، وهی هه ره زوی ده ركهفت ئه و ئه قلیه ته ئالشت نهویه و هه ره وهردهوامه. ته ماشای پیکهاتهی سوپای عراق

بکه و بزانی رژیهی کورد له تی چه نیگه، ئه وه سه ئیسه تازه ئه ندامیگ په رله مان له بان لیست هاوپهیمانی نیشتمانی داوا له سوپای عراق ئه کا ك چوین وه پاریزیگای ئه نبار کردگه وه و جووریش ه وه هه ولیر بکا. ئه و ئه ندام په رله مانه ئویشید بایه سه سوپا په لامار هه ولیر و مه رزهیل کوردستان داگیر بکا و ته یارهیل جهنگی و هیلیکوپته ر باریده کار و وه زوور چهك و سه رباز نه یلید نهفت کوردستان رهوانه ی دهیشت بکریه یید و له هه مان وهخت ئویشید: ئه وه نهفت کورد نییه نهفت عراقه. ئیچه هویر و ئه رای چوینه چ جیاوازیگ دیرید وهل کرده ویل عه لی حه سه ن مه جید ئهرا کیمیاواران و نه فالکردن کورد، ئه وه سه کهمیگ هیژ په یا کردنه داوا له سوپاگه یان کهن خوهی ئهرا جهنگیگ تر ناپیرووز ناماده بکا وهرانوهر کورد، هه ره وه و خاتریشه ئویشم: ناهه قمان بوی ك گومان له هاوردن ئه و چه کهیل عراقه کردیایم، ئه ندام په رله مان له جیای ئه وهك داوا ی ئاشتی و ئازادی و ژیان هاوبهش و فیدرالیهت بکا، بژنهف و بزانی داوا ی چه ئه کا.

جهنگه‌گی مالکی

دلیر عه‌بدولقادر

وه‌تایبته کیشانن سووز شیعه و دوای ئه‌وه‌یش
ئه‌و چهن ریککه‌فتنه‌یل سه‌ربازیسه ک ئمزا کریان
ئاماژهن ئه‌را مه‌یل سیباره وه‌رگرتنه‌وه‌ی پۆست
سه‌رۆک وه‌زیره‌یل له‌لایهن مالکیه‌و.
وه‌ل گشت ئه‌و شیعه‌وکردن و له‌یکه‌وداینه‌یله،
راپۆرتیه‌یل رووژنامه‌گه‌ری و لیدوان وه‌رپرسه‌یل
بالای عراقی ئاشکرای ئه‌وه ئه‌کا ک مالکی له‌وه‌ر
خاتر خوه‌ی و حزبه‌گه‌ی و ئامانجه‌یل خوه‌ی جهنگ
دروس ئه‌کاوه‌ی هویچ ده‌رفه‌تیگ نه‌یشتگه‌سه‌وه‌ ئه‌را
شیعه‌وکردنیگ تر.

ئامانجه‌یل ئه‌و گرووپه‌یل تیرۆریسته‌ی ک رووژانه
خوین عراقیه‌یل جه‌لال کردنه، وه‌لی رویداگه‌یل و له
یه‌ک نزیکی کیشه‌یل سیاسی و سه‌ره‌له‌لداین وه‌ختی
نه‌خش گرووپه‌یل تونره‌و، نیشانه‌ی ئاشکران ئه‌را
نه‌فه‌رگرتن له‌و هیزه‌یله‌وه‌خته‌یل جیا‌جیا.
ئیه‌سه‌ قه‌یرانه‌یل عراق که‌له‌که‌ بوینه‌وه‌ بار ناوچه‌گه
ناسه‌قامگیره‌وه‌ له‌ولایشه‌وه‌ قه‌یران سوریا‌یش راسه‌وه‌خۆ
په‌یوه‌ندی وه‌ نه‌خشه‌ی سیاسی عراقه‌وه‌ دیرید، ئمجا
دوباره‌ له‌یره‌ مالکی گرووپه‌یل تونره‌وه‌ هاوردگه‌سه
کار ئه‌را مه‌رامه‌یل خوه‌ی و حزبه‌گه‌ی،

بویه‌سه‌ هووکاریگ فره‌ ئاسان و ده‌سه‌یه‌تده‌ر تا
بریگ لایهن له‌عراق له‌شان ئه‌وه‌ گرووپه‌یل تونره‌وه
ئامانجه‌یل خوه‌یان جیه‌وه‌جی بکه‌ن له‌بان هیژ و
نه‌ته‌وه‌وه‌ مه‌زه‌وه‌یل تر و نه‌یاره‌یلیان، جوور ئه‌وه‌ک
له‌ سه‌ره‌تا نوری مالکی په‌یره‌وی کردو تا ئیه‌سه‌یش
وه‌رده‌وامی دیرید.
هویچ ئاماژه‌یگ ئسباتکریاگ له‌وه‌رده‌س نییه‌ شایه‌تی
ئه‌وه‌ بیه‌ید ک مالکی راسه‌وه‌خۆ په‌یوه‌ندی وه‌گشت
کرده‌وه‌یل تیرۆریسته‌ی و ریخه‌وشکرده‌وه‌ دیرید ئه‌را

گومان له‌وه‌ نییه‌ ک هه‌لکه‌فت جوگرافی و سیاسی
و ناکووکیه‌یل مه‌زه‌وی عراق خاسترین ژینگه‌ن ئه‌را
شوونکرده‌وه‌ی گرووپه‌یل تونره‌وه‌،
وه‌تایبته ریکخریاگیگ جوور قاعیده‌وه‌ لقه‌یلی
تویه‌نسته‌ن عراق و ناکووکیه‌یله‌ ناوخوه‌یه‌گه‌ی جوور
خاسترین ده‌رفه‌ت ئه‌را گه‌شه‌سه‌ندن خوه‌یان بارنه
کار و تویه‌نسته‌ن فره‌ وه‌خاسی نه‌ف له‌وه‌ که‌لینه‌یل
ئه‌منیه‌ وه‌ریگرن.
عراق ئه‌را گرووپه‌یل تونره‌وه‌ و کیشمه‌کیشه‌یل
هه‌ریمایه‌تی بویه‌سه‌ خاسترین مه‌یدان، وه‌ل ئه‌وه‌یسا

نهفت چه ئهرا ههریم کوردستان و تورکیا ئهکا؟

شوان بهرزنجی

پهيوهندی بازارگانی ناوونی ههریم کوردستان و تورکیا، سال له شوون سال فیشتر بوی و چهنهها گام خاس ناو کاریگهری خاسیش کرده بان پیشخستن کهرت نابووری و زینگهوکردن ژیرخان نابووری ههریم.

لهشوون فیشتر له 50% کالای هاوردده ئهرا ههریم، ئهوه بوی کوردستان بویه کالای تورکی و 50% ئهه کۆمپانیایهیل تورکیه ک لهدهیشت ولات خوهران کارکهن ئی کاریشه لهلیانهو سهرههلهدا ک گام بنهن وهرهو کیشانن مهیل کۆمپانیایهیل تر. دروسکردن لویلهی جیوازکردن نهفت ههریم کوردستان ئهرا تورکیا، گشت پهيوهندیهیل بازارگانی و نابووری ههرهههلا بردگهسه قوناغیگ فره بهرز و تویهنیم ناوی بنهیم گامنان له پهيوهندی بازارگانی وهرهه و پهيوهندی ستراتیجی نابووری دو ولات هاوسای یهکتری.

وه گوورهی پیشبینی نابوووریناسهیل، وهرجه سال

2015 نهفت دراوریگ ههریم له رووژیک رهسیده یهک ملیون بهرمیل و تا سال 2020 رهسیده دو ملیون بهرمیل نهفت له رووژیک . بیگومان یهیش ئیچنه کردگه تورکیا وه چهویگ ستراتیجیهو تهماشای ههریم کوردستان بکا، لهدهختیگیش له 27 / 11 / 2013 نیچیرقان بارزانی سهرۆک وهزیرهیل ههریم کوردستان و رهجهب تهیب ئهردوغان ریکههفتنیگ گرنگ ئمزا کردن لهبان نهفت و وزه، دی لهوهوه دو چشت رویدا، یهکهمیان ئهه ریکههفتن

ستراتیجی نابوووریهه، دویمیان گوزهرکردن له پهيوهندیهیل بازارگانی ئهرا پهيوهندی راسکانی نابووری و ستراتیجی. وه گوورهی باوهر له 2 سال ئاینده چهومان کهفیده بهرهه مهیل ریکههفتنه ستراتیجیهگهی تورکیا و ههریم کوردستان و ئهه وهخته ئهرا مان دهرکهفید ک نهفت ههریم کوردستان چه ئهرا نابووری ههرهههلا کردگهه تا چهنیگ ئهه پهيوهندیهیل بهرزوه کردگه، دی ئهه وهختیشه لهوه رهسیمنهو ک پهيوهندی بازارگانی چ سهرهتاگی

نهفت.. ههریم کوردستان بهسیده جههان

تهحسین عهبدووللا

بیگومان نهفت وه یهکیگ له کالایهیل فره گرنگ و سهرهکی دانیهید له زوورم ولاتهیل وهگشتی و دهولهتهیل نهفتی وه تایبهت، ئهویش وه گوورهی ئهوهک ههریم کوردستانیش ولاتیگ نهفتیه وه ریژهی فرهیگ ، یهیش لهیوا ئهکا ک نهفت نهخش گرنگیگ داشتوود له پرۆسهی گهشهسهندن و ناشناکردن مهسهلهی رهوای کورد و پهيوهسکردنی وه نهخشهی سیاسی جههان و ناشناکردن ههریم کوردستان جوور بازیزانیگ ناودهولهتی لهشان ئهکتهرهیل تر ناودهولهتی. وهی جووره نهفت بووده خال گرنگیگ له پرۆسهی وهرهونواپردن کیشهی کورد له جههان، لهری کارکردن کۆمپانیایهیل وهبهرهاوهر ناودار نهفت له جههان جوور شیفرۆن، دی ئین ئۆ، گینیل ئینیرجی، تاقا، مائهریکس ئۆیل، ئیکسون مۆبیل و گازپۆرم و چهنهها کۆمپانیای تر ناودار لهبان ئاست جههان.

وهی ئهوهک لهیره دیاره لهباوهت سامان نهفت له ههریم کوردستان و مایهی ئومیده ئهرا گشت مهردم کوردستان، ئهوهسه ک وه گوورهی راپۆرت ئازانس وزهی جههانی، یهدهگ نهفت ههریم کوردستان وه فیشتر له 45 ملیار بهرمیل نهفت مهزهنه کریهید، ک رووژنامهی فاینشال تایمز بریتانییش جهخت لهبان ئی ریژهی یهدهگ نهفته کردگه له ههریم کوردستان، ئهویش وهه راده ک ههریم کوردستان لهروی یهدهگ نهفتهه لهبان ئاست جههان وه پلهی ههیشتهه ئهیا. وهگوورهی ئهه ریکههفتنهیهله ک له ناوونی ههریم کوردستان و تورکیا ئمزا کریانه، ههریم کوردستان توانای ئهوه دیرید رووژانه 200ههزار بهرمیل نهفت رهوانهی بازار وزهی جههانی بکاو له ئایندهیش ئهه ریژه بهرزترهه بکا. سامان نهفت له ههریم کوردستان ئهوه ئویشیده پیمان ک رووژ له دویای رووژ نهفت پایهی ههریم کوردستان بتهوتر ئهکا له مهیدان ناودهولهتی و پهيوهسکردنی وه دهولهتهیل جههان، جوینگه وه گوورهی شیهوکردنهیل بوار نهفت ههریم کوردستان ریژهی یهدهگه نهفتیهگهی وهرهه بهرزههویین چوود، ک یهیش جووریگ له وهیهکهه بهسانن یا پهيوهسکردن ناوونی ههریم کوردستان و دهولهتهیل جههان لهی کهفیدهه.

بویه ئهرا بازداين وهرهه قوناغیگ نابووری ستراتیجی. وهل ئهوهیشا ئهگهر دانیشتنهیل نیچیرقانی بارزانییش وهل نوینهرهیل کورد له بهغداو پههرهمانتارهیل ههریم کوردستان بهشیگ بوید لهه باوهته، ئهوه بیگومان کار خاسیگهه و بایهسه فیشتر لهبان ئهه مهسهله قسه ئهرا مهردم ههریم بکریهید ئهرا ئهوهک دلنیا بوون لهوهک ئی کارهیله لهوهر خاتر بهرزهوهندی نابووری ههریم کوردستان و مهردمهگهیه وه گشتی.

قهیران ئابووری له ناوینی بانکیل کوردستان و حکوومهت عراق

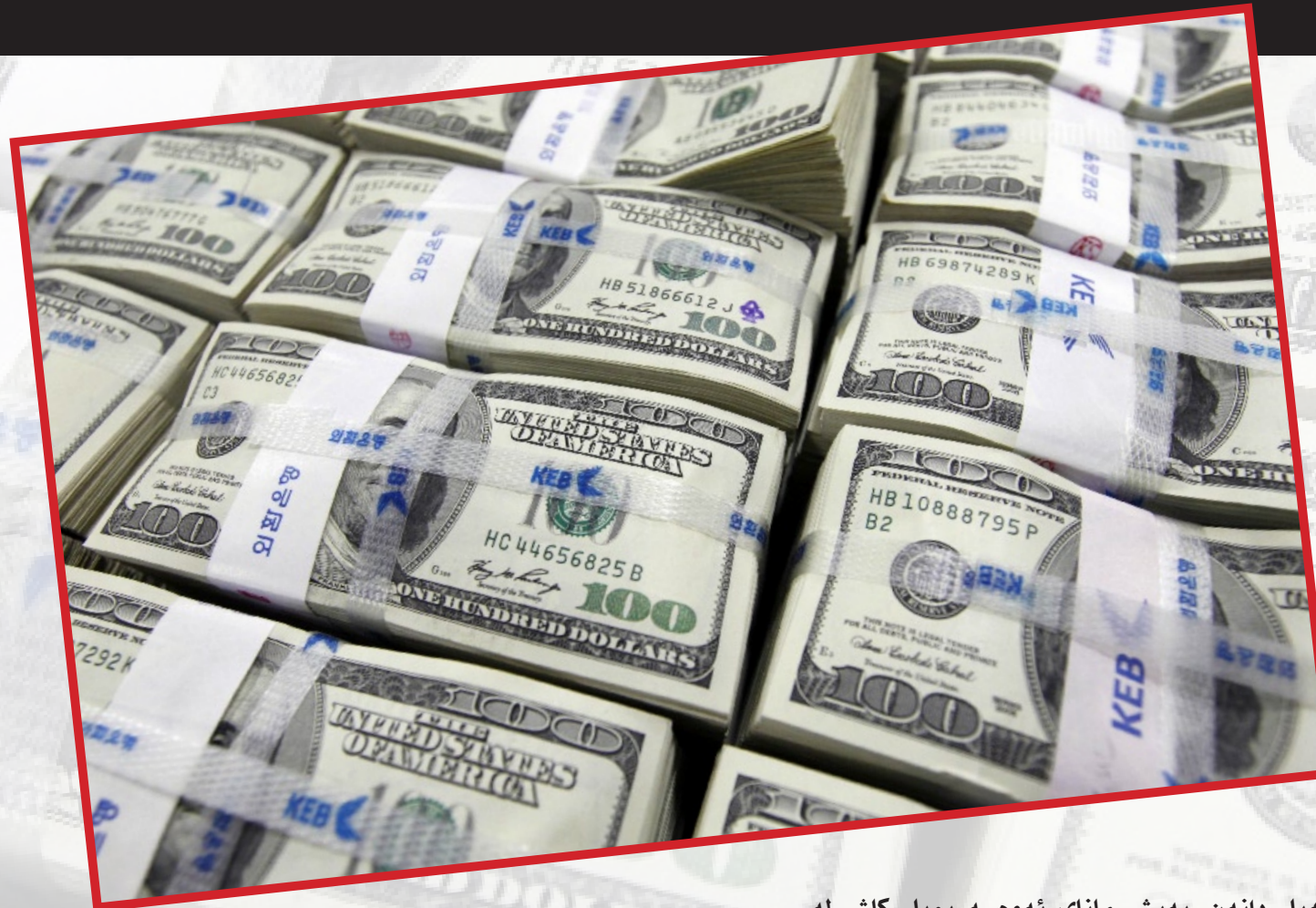
شیلان بیبانی

ئهگهر باس له ئابووری ههر دهولهتیگ دنیا بکهیم، ئهوه بیگومان ئهوه سیستمه یا ئهوه وهریهوبهراپهتیه ک گهوراترین نهخش دیریډ پیکهاتگه له بانکیل. له ئهمریکا قهیران بانک گشت ولاتهگه هاوردده لهرزهو گرفت گهورای رمیان ئابووری هاوردده توشیهو، ک ئهگهر حکوومهت ئهمریکا نهویاتاد، ئهوه نهک بانک، بهلکوو شکهست ئابووری له ئهمریکا روی دیداد. ههر وهختیگ دهولهتهیل گهورای جههان بخوازن تهماشو شیهوکردن ئهرا ئابووری خودیان بکهن، یهکهمجار تهماشای بانکیلیمان کهن و شیهوکردن ئابووری لهبانی ئههناج دهن.

له کوردستان لهوهر چهن بارودوخیگ سهخت و ههر له کویهنیشهو بانک نهخش خاسیگ نهیاشتگه له ژیان ئی مللهته، چوینکه بارودوخ کوردستان جوورهها ئالشتکاری هاتگهسه بانی و ههر وهو خاتریشه ههر کارهساتیگ سیاسی کاردانهوهی خراو لهبان بار ئابووری داشتگه.

له گشت قهیرانیگ بانکیل وه پلهی یهکهم زهردهمن بوینهو بیگومان مللهتیش بیهش نهویه لهی زهرده، دی وهو جووره دوینید متمانه ک گرنگترین سهفت کارکردن بانک لهی ولاته فریه لاوازه.

مهردم ئیسه وه سهندن مولک و تهلا مقهیهتی له دهسکهفتهیلیمان کهن، یا ماملهی سهروهخودی وهپی کهن دویر له بانکیل، وهیجوورهیشه پویل کهمیگ له

وهگشتی بانک بایهسه
کارهیلی پر چالاک
بوود و حکوومهتیش
پشتگیری تهواویگ لهلی
بکا...

سال 2012 بودجه 100 ملیار دۆلار بوی ، لهی سالهیل دوياخریشه بودجهی کوردستان بویه 17٪ ، وهلی ئهوهک مایهی باسکردنه ئهوهسه ک ئهراچه سال 2014 جوور گشت سالهیل تر ئالشتکاری له تهوهر دابهشکردن بودجه رویداگه، ئهگهر باس بودجهی 2014 بکهیم، ئهوه جهم گشتی نزیکه 130 ملیار دۆلاره، یهیش بیجگه ئهوه پویلهیل قهرزه ک لهلایهن حکوومهت بهغداوه نادریهیده کوردستان و لهوهرانوهر ئهوهیش بانک ناوهندی عراق خاوهن 76 ملیون دۆلار یهدهگه. له کووتایش ئویشیم جی داخه ک گشت ئهپانه گرفتن له وهردهم پیشکهفتن ولات و ئابووری کوردستان.

قهیرانیگ ک کاریگهری داشتوود لهبان مللهت. کیشهی ئمروو ئابووری کوردستان دیاره ناکام ئهوه کهمتهرخه میهسه ک له بانکیل وجود دیریډ، ئمجا بایهسه ئهوهیش بزانییم ک حکوومهت عراق وه پلهی یهکهم نهخش سهرهکی دیریډ له ههر گرفتگی دارایی کوردستان، چوینکه بودجه لهلایهن ئهوانه و دریهیده کوردستان و گشت سالیگیس بهشهگهی کهمهو کهن وه ههر پاساویگ سیاسی.

بانکهیل دانهن، یهیش مانای ئهوهسه پویل کاش له بانک کهمهو بوود، چوینکه فیشتر قهرز له بانکیل کریهید تا ئهوهک پویل لهتی دابنریهید، بیگومان یهیش کیشهی گهورایگه و ئی ناهاوسهنگیه ئیچنه کردگه ک بانکیل کوردستان تهنیا ههر پویل بیهن و گرفت له چالاک کارهیلیمان و ریرو کارکردنیان روی بیاد. ص و ههر وهختیگ نزیک شکهست بویهو بایهسه مقهیهتی لهلی بکا لهوهر خاتر دویرهوکهفتن له ههر

ژيان لۆلووھيل نه ناوچەي ميزۆپۇتاميا

ريژگار رەنجەرۇ

وھگوورەي سەرچەوھيل، وچوود و ژيان ھووزەيل لۆلوو لەناوچەي ميزۆپۇتاميا چوودەو ئەرا فيشتر لەھەفت ھەزار سال وەرچە ئيسە، ئەو ھووزەيلە لەناوچەيل شارەزور و زھاو ژيانە، وھل ئەوھيشا وھخاکەگەي خوەيان وتنە "لۆلوبۇم"، دويای ئەوھيش وھپي وتنە "زاموان" و تا ئيسەيش لەناو زووان کوردی شوونەوار ئەو ناوھيلە ھيمان ھەر مەندگە، ئەرا نموونە: وشەي "بۇم" تا رادەيگ مانای خاونداریبەتەي ئەياد، يەيش

ئەو شوونەسە ك ھەلۆژيەيەيد يا وەرگريەيد يا سينیەيدەو، يا تويەنيم وە مانايگ تر بويشيم "بۇم" مانای ئەو خاونداریبەسە يا ئەو شوون داگيرکرياگەسە ك سەنياسەو. وھگوورەي سەرچەوھيل مېژوويي، ھەر لەزويەو مللەتەيل کورد دوشمن فریەيگ داشتەو ھەميشە دەس داگيرکەر لەليان نەورپاگەو نەيارەيل کورد تەما وە خاک و نيشتمان کوردەيل داشتەو گشت جاريگ ھەول ئەو دانه شوونەوار

کورد لەناو بوون و ھووزەيل کورد بنېر بکەن لەبان خاک خوەيان. لۆلووھيل چەنەھا جار لەلايەن دەسلات سۆمەر و ئەکەدو بابلەو پەلامار دريانەو لۆلووبۇم داگير کردنەو سەرلەنوو وھھاوکاري ھووزەيل تر جوور: گووتی و کاسيەيل لەژېر دەس داگيرکاري قورتاري کردنە. شوونەوارناسەيل لە کويەي "پادير زھاو" کوچگ نەخشکرياگيگ دینەسەو ك مېژوو ئەو کوچگە چوودەو ئەرا نزيكەي پەنج ھەزار سال وەرچە ئيسە. "ئانوبانين" يەكيگ بويە لە سەرکردەيل ناودار لۆلووھيل و لەبان ئەو کوچگ تاشرياگە ويئەي کيشرياگە، "بابلين" يش نسابت ئەو بەلگە ئەکاو ئويشيد لۆلووھيل پەلامار دريانەو ئەوانيش وەرگري لەخاک خوەيان کردنە. ئەو تاشەکوچگيشە ك لە ناوچەي دەرپەند گاور لە قەرەداغ دوينرياوہ لەلايەن شوونەوارناسەيلەو ئاماژە وە ئەو ئەکا ك لەلايەن "نارامسين" پادشای ئەکەدەو خاک لۆلووبۇم" داگير کرياگە، لەو سەردەميشە ئانوبانين پادشای گشت ولات لۆلووبۇم بويەو دويای چەن ساليگ وھھاوکاري ھووزەيل گووتی لەدژ دەسلات ئەکەد ھەلسيانەو

خاک لۆلووبۇم قورتار کردنەو ھەر لەو وەختەيلەو دی ولات لۆلووبۇم وە "زاموان" ناسريا. وشەي "لۆلوو" لە زووانەيل لۆلوويي مانای نادەمیزاد زرنگ و ئازا ئەياد ، وھل ھووزەيلیگ جوور سۆمەر و ئەکەد و بابل و ئاشووری دەيەھا جار پەلامار خاک لۆلوو دانه، ئمجا لۆلووھيل سەردەمەيل فرەيگ ناو ولاتەگەي خوەيان نانه "زاموان، زميا، زميان، زهويان"، ئەگەر تەماشای زووانەيل ھندوئەورۇپي بکەيم وەتايبەت زووان سلاقيەيل تويەنيم بريگ گريەکوورە واز بکەيم و ئەگەريش ھوير بچەيمنە لای مېژوو ھووزەيل لۆلوو ئەوہ ئەرامان دەرکەفید ك تەنيا لە سەردەم "ئاشوور باننيپال دويەم ۸۸۰ - ۸۸۴ و . ز" لۆلووھيل فيشتر لە چوار جار پەلامار دريانەو خاکيان داگيرکرياگە. دی ئەگەر لۆلووھيل ناو ولاتەگەيان ناوين زميان يا زميا يا زاموان، ئەوہ بيگومان ئەو ولاتەيل ئمروويشە ك ناوھيليان وە" ئان، ئين، يا " کووتايی ئەياد تويەنيم بويشيم کاريگەري زووان لۆلووھيل بويە ك تا ئيسەيش شوونەواری ھەر مەندگە لەبان زووانەيل زينگ جەهان وەتايبەت زووانەيل ھندوئەورۇپي.

ئامانج لهی داواکردن خودموختاری بوی ئهرا کوردهیل لهئیران له چوارچیوهی دهولت و خوهندن وه زووان کوردی و له هه مان وهخت زووان کوردی له دام و دهزگایهیل کومار کریا زووان فهرمی.

ههر لهو خالهیل ئامانجه ئاماژه وه برایهتی وهل خهك ئازهربايجان دریاگه ك ئهوانیش ئاشكرای کومار سهروهخوهی خوهیان کردوین وه ناو تیم دیموکرات.

خالیک تر گرنگ ئه وه مهسهله باس له وه ئهكا ك بایهسه وهپر سهیل کومار له مهردم کومار ههلوژریهن، لهیره بایهسه ئاماژه وه نهخش گرنگ بارزانی نهمر بیهیم ك وه هیز فرهیگ و مهشق وهپیکریاگ و خاوهن ئهزمونهو روی کرده مههابادو گشت توانای سهربازی و سیاسی خسته خزمهت ئه وه کوماره ك له وه وهختهیله پشتگیری فره گرنگیگ بوی.

بارزانی نهمر تا دويا ساتهیل کومار داکووکی لهو کوماره کرد، وهلی جی داخه تهرازوی هیز فیشتر ری نهیا، چوینکه سوپای ئیران و دهولهتهگی ك هویج فشاریگ دهرکی لهبانی نهمنهئویدو هیزهیل یهکیهتی سؤفیتیش خاك ئیران هیشتنهجی،

ئه وه بوی قازی محهمهده وههجه وهئه وه داشت چارهسهر کیشهگه وه گفتگوو بکا، وهلی سوپای ئیران ئه وه ههله له بهرژه وهندی خودی زانست و ئه وه بوی وه پیلانیگ چیه ناو مههاباد و دويای ئه وهیش قازی دهسگیر کردو شههیدی کرد.

لهیره بایهسه ئاماژه وه یهیش بکهیم ك سهروك هوزهیل پشت له قازی کردن و له وهختیگ چاره نويسساز هیشتنهجی، ك وهیهیش لاپه ره ی سیهیگ ئهرا خوهیان تومار کردن.

کومار جوانه مه رگی

دامه زرانن کومار کوردستان کرد له مهیدان چوارچرا له مههاباد.

ئی کوماره ههرچهن وه پشتگیری یهکیهتی سؤفیت ئهوسا دامه زریا، وهل ئه وهیشا ئیرادهو خواست مهردم کوردستانیش بوی ك تامازوو ئازادی و سهروهخوهیی کردیان،

ههرچهن ئامانج سه رهکی دامه زرانن کومار کوردستان جیابوینه وه نهوی له ئیران و جوور ئه وهك ئاشكراس

کریا،

ئه وه بوی ههر وهو خاتره قازی محهمهده نهمر ك له بنه ماله یگ ناسریاگ شار مههاباد و کهسایه تیگ رووشنهویر و سیاسیگ وهتوانا و ئاده میزادیگ نیشتمانپهروهه ك مایه ی ریز و حورمهت گشت لایگ بوی له کوردستان نهف له وه ههله کههفتگه وهرگرت له ۲ ربه نندان

ك ئه كاده ۲۲ کانوون دویمه ۱۹۴۶ زاینی و ئاشكرای

له شوون کووتاییهاتن جهنگ جهانی دویمه و شکهست بهره ی نازیسم و فاشیزم و ئاشکراکردن سه رکهفتن بی وینه ی جههان دیموکراسی ك ئومیدبهخش بوی ئهرا گشت ملله تهیل جههان و ئهرا کوردیش دهرفه تیگ بوی ك بره سیده ههقهیل رهوای خودی له روژه لانت کوردستان،

ك چه نهها سه ده له ژیر زولم و زوور دهوله تهیل یهك له شوون یهك ئیران نالانیاد و ههقهیلی لهلی زهفت

کوشیان حاجی بهگ وه دهسایس ژنه گه ی

جه مال نهرکه وازی

وهختیگ "ئهسکه ندهر پاشا" ی میر میرهیل وه دهسایس حهسه ن بهگ مهحموودی و خان محهمه د ك ههردوگیان برا بوین، وههیزهیل کوردستانه و پهلامار حاجی بهگ دونبولی دان ك پایتهخته گه ی شار خوی بوی، لهی حالته حاجی لهوهر ئهوهك هیز و مهردمه گه ی چوینه جهنگ لهی دویر بوین ناچار بوی قاپی قه لایه یلی کلیل و قایم بکا، وهلی ژنه گه ی ك خوهیشگ حهسه ن بهگ و محهمه د مهحموودی بوی، ژیر وهژیر وهل برایه یلیا قسه بیان کردوینه یه کیگ و شه و وهدزیه و قاپیهیل قه لاگه ئهرا دوشمن وازکردوید، دی وه و جووره ئهسکه ندهر پاشا شار خوی داگیر کرد.

حاجی بهگیش دو یای جهنگ و کیشمه کیش فره یگ کوشیا و ته نیا کور کوورپه یگ له شوونی مهنده جی، ك وهنا و خویه و ناوی نریا "حاجی بهگ" و شا ته هماسب سهفه وی فه رماندا وه پویل ده ولت ئمایهت بکریه یډ. حاجی بهگ کور وهختیگ گه ورا بوی خسته ی ده وری ئه فسه ری پاسه وان گه ورای باره گا، دو یای ماوه یگ فه رمانه وایی ناوچه ی "ئابافا" وه پی سپارد و هووز و تیره یل دونبولی له ده وری گرده و بوین.

له ساله یل ۹۸۴ - ۹۹۸ له وهختیگ جهنگ له ناو نی عوسمانی و سهفه وی رویدا و ماوه ی ۲۰ سالیگ دریزه داشت، ته هماسب و ئسماعیل دو یه م و محهمه د خواجه نده گشتیان یه ك له شوون یه ك مردن و عه باس سهفه وی هاته بان ته خت، ئه وه بوی ئه میرخان موسلو دا کریا سه رگه ورای نازه ربایجان و كه فته جهنگ وهل عوسمانیه یل و حاجی بهگیش وهل هیز دونبولیا برد ئهرا جهنگ و له و جهنگه له شکره گیان شکه ست خوارد و حالیان هاته ته نگ و حاجی بهگ له ئا و "کوور" خنکیا و گیان له ده سدا.

حاجی بهگ کور شیخ بههلول بهگ دونبولی ك میریگ بویه له سه رده م پاشایه تی ته هماسب سهفه وی، بویه سه فه رمانه وای خویه و سه گمه ن ئاوا، ئی میره لهوهر ئه وهك دل سووز دام و دهزگا بویه و کرده وه یلی په سه ن بویه نازناو "سولتان" وه پی دریا، وهل وه گووره ی رویدا گه یل میژووی نیچنه ده رکه فته گه ك نازناو "سولتان" ئهرا سووکایه تی کردن ناو سولتان عوسمانی بویه، هه ر لهوهر ئه وهیش عوسمانیه یلیش له وه رانه و ئه وه نازناو "پاشا" دیانه مه ردم ئهرا خاتر سووک کردن ناو "شا".

ملله ت کورد له كه مترین هه قه یل خوه ی بیبه ش بوود، هه ر لهوهر ئه وهیش ناچار بویه ژیان خوه ی بگوزهر نیډ وهل رووژگار ه یلیگ ك خوه ی شی متمان ه وه پی نه یاشته گه .

له سه رده م دونبولیه یل و هه لکه فته گی بریگ له میر و پیاوه یل نازای ئه و هووزه ك میژو و شایه تی له بان ی ئه یاد كه سه یلیگ فه رمانه و او ده سلاتدار بویه و نازناو گه ورای ده رکردنه ،

وهلی دیاره لهوهر كه می له شکر و چهك و تفاق زه رد وه پیان ره سیه و كزی وه خوه یانه و دینه و ناچار بویه یه پال بیه نه ده سلاتیگ ك مقه یه تی له لیان بکا.

ملله ت کورد خاوه ن میژوویگ پر له سه روه ری و شورش و فیدا کاریه ، ك وه جووریگ لهوهر خاتر ژیان سه روه خوه یی و دویر له چه وسیان هه میسه هه ول بیوچان دانه ، وهلی فره جار درینی و غه در و خیانه ت ملله ته یل تر و جار جاریگیش خیانه ت ناو خوه یی و خوه یفرووشی نیچنه کردگه ،

ههولیر کهی بویه سه پاریزگا؟

نه حمهد حهیران

له سهردهم عوسمانیهیل ههولیر، قهزایگ بویه سه ره وه لیوای موسل، وهلی دویای نهمهندن نهوان و هاتن ئنگلیز ئهرا ناوچهگه ئالشتکاری هاتگهسه بان شیوهی فهرومانداری دام ودهزگایهیل و ئدارهکردن تازه پهیا بویه و دیاره ههولیریش سهردهسهی ئی ئالشتکاریهیه بویه.

له سهردهم ئنگلیز، دادوهرهیل سیاسی له لیوایهیل کار کردنهو دهمهیهتدهر دادوهر سیاسییش له قهزایهیل دانیشتیان، ئمجا "دهلبیو - ئار - ئیچ" ک ئهفسهریگ ئنگلیز بوی، یهکهم دهمهیهتدهر دادوهر سیاسی بویه له ههولیر، دویاخریش ک ههولیر بویهسه پاریزگا هه خود خودی بویهسه دادوهر سیاسی ئه و شاره. ئیچ له کتاوهگهی وهناو" دو سال له کوردستان" ک باس له یادگاریهیل خودی لهتی ئهکا ئویشید: وهختی سوپای ئنگلیز عراق و کوردستان

داگیر کرد، له ۲۷ / ۱۰ / ۱۹۱۸ شار کهرکوک گرت، له کووتایی ههمان مانگ "پردی"یش کۆنترۆل کردو له شوون ئهوهیش له ۳۰ / ۱۰ / ۱۹۱۸ ئاگرهسه لهناونی هاوپهیمانیهیل و تورکیا موور کریا. بریارهگهیش له ۲۱ ههمان مانگ کار وهپی کریا، ئه و وهختیشه" دهلبیو - ئار - ئیچ" له مهنهلی بوی و فهرومان ئهوه دهرجی بکریهیده دهمهیهتدهر دادوهر سیاسی له ناوچهی پردی. رووژ ۳ / ۱۱ / ۱۹۱۸ رهسیه پردی و دهسکرده کارهیلی. له ۷ / ۱۱ / ۱۹۱۸ بروسکهیگ ئهرا ی کریا بچووده کهرکوک ئهرا لای" میچهر نوئیل " ک دادوهر سیاسی کهرکوک بوی له باشوور کوردستان وه مهرام ئامووژگاریکردنی لهباوت ئه و سیاسهتیهله ک پهیرهوی کهن، له و وهخته ک له کهرکوک بوی بروسکهیگ رهسیهپی ئهرا ئهوهک ئهفسهریگ بویچگ سیاسی وهل

هیزیک بویچگ رهوانه ی ههولیر بکهن تا وهگورهی بهندهیل ئاگرهسه دهمهیهتی ههولیر له تورکهیل وهربگرن. ئی کارهیل نوئیهل سپاریا (دهلبیو - ئار - ئیچ) و هه و وه شیوه نامه یگ سهرپایی له فهروماندهی هیز کهرکوک وهگرید و روی له ههولیر ئهکا. رووژ ۱۰ / ۱۱ / ۱۹۱۸ له سهعات(۱) دویای نیمهروو رهسیده ههولیر و دویای پیشوازیکردن بووده میوان له لای ئهحمهد ئهفهندی و دویای ناخواردن له سهعات(۲)ی دویای نیمهروو چووده ئوردگای تورکهیل له خوهرئاوای ههولیر و نامهگه ئه یاده دهمهیهتدهر فهروماندهی هیز تورکهیل ک پیاویگ بالاکول قهفقازی بوی، یهیش دویای خوهندنهوهی نامهگه رهمهنی خودی نیشاندا ک سوو ههولیر بیلیده جی، وهلی پیشنیار ئهوه کرد ک نهخوهشهیلیان له ههولیر بمینن، "ئیچ" له جوواو

ئه و پیشنیاره ئویشید: منیش وتمهپی بایهسه پزشکویهلیش وهل نهخوهشهیل بیلیده جی، وهلی فهروماندهی تورکهیل ئی قسه وه دلی نهوی و قهولدا نهخوهشهیلیش وهل خوهیانا بووید، دویاخریش دهرکهفت ک گشت ئه و نهخوهشهیهله له بان ماله ههولیریهیل دابهش کریانه.

له و ماوه چهنهها پیشبینی کریهید ئهرا ئهوهک ههولیر بکریهیده پاریزگایگ سهروهخوهی و جیاواز له موسل، ئمجا دهلبیو - ئار - ئیچ ک وه دادوهر سیاسی پاریزگای تازهی ههولیر دامهزریا ئویشید: له رووژ ۵ / ۱ / ۱۹۱۹ بروسکهیگ رهسیهپی ک بریار وه پاریزگابوین ههولیر له ۱ / ۱ /

۱۹۱۹ دهرجیه و ئیمهیش وهگورهی ئه و بریاره له و رووژ وه ههولیر کردیمنه پاریزگا. مانای ئهوهسه له ۱ / ۱ / ۱۹۱۹ وهقهسهی ئیچ ههولیر بویهسه پاریزگا له شوون نهمهندن دهسلات عوسمانیهیل، وهلی دویای دامهزرانن دهولت عراق و لکانن کوردستان وه عراقه و ئه و جووره پله و پایهیهله دریا خهک ولاتهگه.

من و باوه ییال عه هدمان که ردهن
 من خه م و نه و ته م تا رووژ مه ردهن
 رووژنه یه ناسار شکارگاهتهن
 یه جاگه یی که لره م شوون راهتهن
 نه را چوی جاران دیارت نیهن
 مهر گلکوو و بان مه زارت بیهن
 گل و بانم که ن گل و بانته دیم
 نی دنیا و کام دژمنانت دیم
 که نیژنه که لان مه خواس مزگانن
 نه حمه د خان مه ردهن و نه وجهوانی
 بی تو چوی ماهی نوقناده یی خاکم
 بهرگم پلاسه ن جامه چاکچاکم
 رووژنه ژه هجرت نه فسورده گیانم
 جز روو گوویا نیهن زووانم
 مقراز مهرگت تیژ بانم که نه ن
 شوور و شوق و زهوق زنگانیم سه نه ن
 شه و خام شهریک تاف تیژاوهن
 یا حویاب نه رو گیژنه گرداوهن
 شه و تار و رووژ تار ههردگ تار و نه من
 دل چوی تافه یی ناو بی قه رار و نه من
 چوی سه یید زهده یی تیر گرفتار و نه من
 چوی وینه رو ناو نه رزان کار و نه من
 کراس چاکچاککی یه خه درپامه
 چوی سه یید زه خمی ژه که ل برپامه
 فه دای گالاگال راوچیانت بام
 شهن و پهل که فته یی ناوانته بام

باوه ییال

غولامرزا خان نه رکه وازی

نه و روو واوه ییلا و نه باوه ییال دیم
 هاواس په ریشان حالش حالحال دیم
 سه ر تا و نه بهرگش سیبا زخال دیم
 سه ر قونه یی کاوان و نه سیبا ته م دیم
 دره ختان ژه خه م چو چه وگان چه م
 دیم
 داران دره ختان که لاغی پووش دیم
 که پوو و نه شین گال که رمه و نه
 چمان مرده یی داشت و نه رو ته رمه و نه

هه رچکه مه ییم هویر و نه فامه و نه
 نیسته جا نیهن دل و نه لامه و نه
 خیال په رگه نه یی دل ته رف توینم
 چوی فه رهای شه هیید پای بیستوینم
 خیالان سه نه ن ژه دیدم خاوا
 شهوان گووش مه ییم و نه تافه یی ناوان
 خه م و خوسه گه ت بوی و نه په ژارم
 بوی و نه نیس سه خت که فته نه گلارم
 عاجز وینه یی مرخ شکه سته بانم
 مه لان کوان مه نوول ژه حانم
 فه له که و نه فیکه یی پای پیام که ردهن
 شه و گارم شوومنه نازارم مه ردهن
 خه م خوراکمه ن خه م خلا تمه ن
 یه ناخر سلات رووژنه نه ها تمه ن
 بیبان بنوورن و نه یی زاریمه و نه
 و نه کووس که فته یی دیاریمه و نه
 وینه یی سه ر سه وز کلاوه که نه
 په رپووم ژه دهور گوولان مه نه
 دوید دهروینم کوان ته م که ردهن
 دلیم خا پورنه ن شادیم ره م که ردهن
 ناووددی دهردم شکه سته بانم
 مدام په شیوم دایم حالجانم
 شهرت بوو بیووشم جامه یی قه ترانی
 چوی مه جنوون بنه م سه ر نه ویرانی
 شهرت بوو خوراکم و نه له خته خوین
 که م

و نه ناخوین سیبهن م چوی بیستون که م
 شهرت بوو نه ندانم پلاس نشان که م
 شه و تا سوو قووقووی بایه قوشان
 که م
 تا رووژ مه ردهن سیبا بهرگم بوو
 نی بهرگه کفن رووژ مه رگم بوو
 نه و رووژنه مووران سه رکه ن و نه گیانم
 نه مینی ژه گووشت غه یی نه سخانم
 بنوورن خه لقان روخسارم زه ردهن
 تا باچان غولام نه حمه دش مه ردهن
 چاوم که فته نه و زید مینگه یی هه ر
 جاران

زید هه ر نه و زیدنه نیش نیهن یاران
 دهنگ دووس نیهن مرخ دل مه ردهن
 زنگانیم بیهن و نه بار که ردهن
 بیلا بنتکی زویخ ژه چاوانم
 تا بووه گه ردهنگ و نه یه قه و دامانم
 بیلا مبرم هه ر و نه دهرده و نه
 و نه دهرد گران و نه مره گه رده و نه
 بیلا مبرم هه ر و نه دهرده و نه
 سه ر بنه م نه و بان سان سه رده و نه
 بیلا مبرم هه ر و نه داخه و نه
 شهوان تیه ریک بی چراخه و نه
 بیلا مبرم و نه م بچوو زوور
 زه رده یی خاک بیل زه یینم بکه یی کوور
 بیلا مبرم بیباوان بوو جیم
 هامده مان بیان نه رزانن من کیم
 بیلا مبرم رازیم و نه مه ردهن
 مه ردهن بیتره ژه زویخا و خوره دن
 بیلا قه وره گه م نه ری خیالان بوو
 نه ری نازاران که ژه و نه پیلان بوو
 بیلا قه وره گه م ژه قه وره ییل دویر بوو
 نزدیک و نه نه جه ف داخل و نه نوور بوو
 عزرایل و نه قه رار گیانم شرینه ن
 و نه جاگه یی مه جم که س که س مه وینه ن
 سرش تاریکه ن گوزهرگاش ته نگه ن
 نه یار نه دیار نه شنه یی ده نگه ن

میوان له کلتور کوومه لگا

ناراس فه تاج

**میوانی له ناو گشت کلتوریگ
شوون تاییه تیگ دیرید
و میوان که سیگه ریز تاییه ت
له لی گیریه یید و وخت تاییه ت
نه رای تهرخان کریه ییدو هساو
تاییه تیش نه رای کریه یید،
میوان نه بیگانه س گومان نه لی
داشتویمن یا نه لی باترسیه ییم
و نه ره فیکیشه ک متمانه ی
ته واویگ وه پی بکه ییم تا
به شدار ی له دروسکردن ژیان و
میژوومان بکا.**

گیورگ زیمل، ئویشید: بیگانه ئه و کهسه سه ک
ئمروو تیه ییدو سوو مینیدو، گرنگی ئی تاریخه
ها له وه ک بیگانه جوور پیگهاته یگ ره گزی یا
دینی و مهزه وی خه ییده روی ک به شیگ گرنگ
کلتور کوومه لگای مؤدیرن پیک تیه رید، وه لی
مهرج نییه ئی کلتور وه له گشت کوومه لگایگ
قه بول بکریه یید، مانای ئه وه سه یه ییش یه کیگه
له جیاوازیه ییل کوومه لگا و ریزگرتنه له فره یی و
کلتور و زووان و دین.

هر وهختیگیش له ناو کوومه لگا جوور بیگانه
مامله وهل دین یا ره گزه و پیگهاته ییل تر بکریه یید،
ئه وه له ی حالته لایهن زوورمینه خوه ی وه
خاوه ن مال زانید و نه واکه ی تر دویره و خریه یید.
وهختیگ باس له میوان که ییم، مه رام له بیگانه و
ناسریاگ نییه، به لکوو مه رام له ناسنامه یگ تر
کوومه لایه تیه ک زیاتر له ره فیکیش بیگانه وه
نزیکه له وهختیگ روی له ماله یلمان ئه کا، میوان
وه چه واشه ی بیگانه که سیگ نییه ک ئمروو
تیه یید و سوو مینیدو، به لکوو ئه و کهسه سه ک
ئمروو تیه یید و سوو چووده و، یا سوو سهردانمان
ئه کاو دوسوو مالئاویی له لیمان ئه کا، میوان وه
چه واشه ی ره فیکیشه و نیه وده به شیگ له ژیانمان
و که سیگ نییه ک له ژیان تاییه تمان به شدار بوود
له دروسکردن میژوو که سایه تیمان و که سیگ نییه
بمینیدو وه به شداشتوود له میژوومان، به لکوو
گوزهر ئه کاو یادگارییگ له شوون خوه ی هیلیده
جی.

وه ی جووره تویه نیم بویشیم میوان وه چه واشه ی
بیگانه و ره فیکه و ئه و کهسه سه ک نه وه ته واوی ها

ناو و نه ییش وه ته واوی ها ده یشت، ئمجا مه سه له ی
په یوهندی میوان وه رووژگار و شوون کهسه یله و
پیگهاتگه له بیگانه یگ ناوه کی نه ک ده یشته کی،
یه ییش وه و مانا ک بیگانه یگ له ناومان ژیه یید، وه لی
شوونی ها ناو.

له یره میوان ههر دوگ فوژم بیگانه بوین و
ره فیکایه تی له خوه ی جه مه و ئه کاو تاریخ یگ تر
وه رگید ک ئه ویش بیگانه س له ناوه و، له مالیش
بیگانه یگه نه غه ریبه و نه ره فیک و نه دشمن و
نه ییش دووس.

میوان دو سفه ت تر گرنگیش دیرید، له هه مان
وهخت هه م تیگدره و هه م ریگخهر. تیگدره وه و
مانا ک سیستم ئه و شوونه تیگ ده یید ک روی له لی
ئه کا. میوان بووده خال ناوړاس و خه یال خاوه ن
مالیش ها له هویر تیرکردن خواسته ییل ئه و،
میوان هه رچی بتواید نه رای کریه یید، خواردن
خاس و ئسراحت خاس نه رای دابین کریه یید،
ئه و خوراکه ک خه رچی گرانه نه رای دروس
کریه ییدو له ودرجه هاتنی ناومال پاکه و کریه ییدو
ریک خریه یید نه را ئه وه ک ماله گه پرچ و پاک بوود،
یه ییش ریگخستنیگه وه و مانا ک ناومال وه شپزی
نیه مینیدو ریگ خریه یید.

میوان خاوه ن بریگ تر سفه ت گرنگ
کوومه لایه تیه، نه خاوه ن هه قه و نه ییش بی هه ق،
نه چه وسنه ره نه چه وسیاگ، نه دشمنه نه
دووس، نه به نه و نه ییش ئاغا، میوان غه ریبه یگ
بی نازاره و دشمنیگ خوه شه و یسه و ره فیکیش
بیگانه س.

هسکردن وه کهمی په کیگه له گرنګرین هووکارهیل په یکردن وه په کیگه ری، شایهت نهو دویته له وهرجه نهو هک بچووده ناو ژیان هاوسه ریو، له ناو خیزانینگ ژیاگه ریز و حورمهت له تی کهم بویه و دویاخریش خودی له حالهت هاوسه رگری دوینیدهو، وهلی نهک وه مهیل هاوسه رگه ی و شایهت هیرو او رای په سهن نه کاو روی له په کیگه ری بکا تا زال بووده بان هس هاوسه رگه ی.

لهیره په کیگه ری نهو هه مگه کیشه و گرفته یله دروس نه کاو ژنه گه له یوا هویره و نه کا ئیهانهت کریه یډ له لایهن هاوسه رگه ی یا وچه واشهو. هر وهو خاتریشه ئویشیم: هرکه سیگ گهردیده شوون ژیانینگ پر له کهرامهت و بی گرفت بیلا دویر بوود له په کیگه ری، چوینکه پیاو په کیگه ریش هوپچ وهختیگ ناتویه نید دس له هویر و رای خودی هه لگرید ک هرچه نی غه له تیش بوود، وهل نهو هیشا ئویشیم تونروه ی و غه زه وگرتنیش بووده هووکار په یابوین په کیگه ری.

په کیگه ری ژن شایهت سفه تیگ بوود ک ریشگی بچووده و نهرا قوناغ هیل په کهم ژیانی، نهویش له وهر په روره دی غه لهت، چوینکه منال له سه رده م نالی نه گهر داوای چشتیگ کرد و هر مکور بوی له بان ی و دالگ و باوگیش وه دهمیه و خه نستن و هرچی تواست نه رای جیوه جی کریا، نهو ه بیگومان مه سه له گه پهره سینید و نوورید له قوناغ جایه لی نهو حاله ته له لای بووده رهفتاریگ رووژانه و دی وهردهوام ها وهلیا تا ره سیده ژیان هاوسه ری و جووریگ له یاخیبوین دروس نه کا.

له شیوازهیل تر په کیگه ری نهو سه ک نه ره سینه ووهیگ هس له ناوونی هاوسه رهیل و سفه تیان جوور یه ک نییه و شایه د پیاوه گه مهیلی تونروه بوود و ئحساسی تون بوود و که مترین چشتیگ کاریگه ری له بان ی داشتوود نه گهر وه چه واشه ی مهیلی بوود، ئنجا ئی حاله تیشه مقه یه تی له ژنه گه ناکا، چوینکه دوینیده ی خه نیډ، وهلی بوغز گرتگه سه ی، یا داوای چشتیگ له لی نه که یید خوتبه یگ نه راد نه یاد، ک په ییش ته نیا جوور گهرده لویلیگه و گرکان ته قنیده و.

دی ژنه گه هر مکوره له بان جیوه جیکردنی و په ییش ره سیده نهو حاله ته ک بیلید هاوسه رگه ی خوسه ی له و رهفتاره باید، ئمجا هر له وهر نهو هیش ئاشکرا بوو له وهرده م داواکاریه یل هاوسه رگه د و گرنګ نهو سه ته قالا بکه یید قه ناعهت وه پی بکه یید له وهختیگ ک داواکاریه یلی رده و کردیده، چوینکه نه گهر قه ناعهت نه کرد شایه د سه عاتیگ وه پی نه چوودو هه مان قه وان دوباره بکا ده و.

په کیگه ری خراوترین رهفتار هاوسه ری ک ژیان شیونیدو کیشه ی ناوونی نه ندامه یل خیزان فیشتره و نه کا. ئایا له وهرچه بریگ له ژنه یل ری په کیگه ری گرنه وهر، لهیره ئویشیم: ئایا هیز خودی له و په کیگه رییه دوینید، یا له ئاکام ناز و بیده سلاتیه؟! وهختیگ ژنه گه خوازیار چشتیگه له هاوسه رگه ی، دی بایه سه یا نه نجامی بیه یډ یا نهو سه وه ئاشکرا رده یه و بکا، چوینکه نه گهر نه رای جیوه جیی نه کرد

“په کیگه ری” گه وراترین ناکووکی ناوونی هاوسه رهیل

ته هانی عه بد لره حمان

سازان

کورد پیدیا

ناوچهی بهرزنه بویه، ناوچهی بهرزنجه هیلیده جی و روی ئەکاده ئی ناوچه، ئمجا دویای ماوهیگ که سوکار و ناسریاگهیلی، شیخ مومن دویینه و ئویشنهی شیخ مومن چه کردید و له کووره نیشته جی بوید؟ ئه ویش له جوواو ئەو پرسیاره ئویشید: شوونیگ ئەرا خودم سازانم، دی دویاخر خودی و نهوهیلی ئەو ناوچه ئاوه دانه و کهن و ناوی نریهید سازان. ئی ئاوی ناوداره و نه نیشتمان ئەنار، جوانترین و ئاودارترین ئەنار تیه ریده بهر، ئی ئاویه خاکه گه فریه گونجیاگه ئەرا ئی میوه و هه و خاتریشه ئی ناوچه شوماره فریه یگ باخ ئەنار دیرید ک سالانه سهدان تهن ئەنار له لی ئەیاده بهرهم و جیواز ئەکریهید ئەرا ناوچهیل تر هه له بجه و سلیمانی و ناوچهیل تر کوردستان. تویه نیم بوشیم ئی ئاویه بیجگه ئەناریش، باخهیل تر میوه جاتیش دیرید جوور" ئەنجیر و ئەنگویر و قه یسی و هه لووژده قووخ... هتد". وهل ئەوهیسا بیجگه وجود باخه یلیش، دهشت پر پیت و بهرکه تگیش دیرید و ئیسه یش مهردمه گه گهنم و جویه له تی کالن.

هه رکه سیگ چهوی بکه فیده ئی ئاویه، ئەرای دهرکه فیده ک سازان یه کیگه له ئاویه یل جوان و مه یلیکش باشوور کوردستان، له روی جوگرافییه و ئی ئاویه ئەکه فیده مه رز عراق - ئیران و تهنیا وه ئا و سیروان له رووژه لات کوردستان جیاوه بوود. ئی ئاویه که فیده ۱۱کم رووژه لات شار هه له بجه و باشوور رووژه لات شار سلیمانی، جوور زوورم ئاویه یل تر کوردستان له سال ۱۹۷۹ که فتگه سه وهر په لامار کووچ وه پیکردن و چوو لکریاگه. ئا و وهه وای ئی ئاویه له تاوسان وشکه و زمسانیشی که میگ سهرده، وه لی له ههردوگ وهرز وههار و پایز ئا و وهه وای فریه خوه شیگ دیرید و سالانه ریژه ی خاسیگ له مهردم ناوچه یل تر روی له لی کهن ئەرا گه شتکردن و بویه سه ناوچه یگ گه شتیار، به یش بیجگه ئەوه ک هه ر یه کیگ له باخه یلی جوور سه یرانگایگه و گه شتیاره یل سهردانئ کهن. سه بارهت وه ناوانین ئی ئاویه ئیچنه باس کهن و ئویشن ک گویا شیخ "مومن" سازانی ک یه کیگ بویه له خه لیفه یل شیخ ئسماعیل ولیانی ک زانایگ

ناحیهی گه لاله سهر وه قه زای چۆمانه و پیکهاتگه له (۹) ئاوی، ئی ناحیه سهرهتا ناوی "باله ک" بویه، وه لی له سال ۱۹۷۰ ناوه گه ی له باله که و ئالشت کریاگه ئەرا ناحیهی گه لاله.

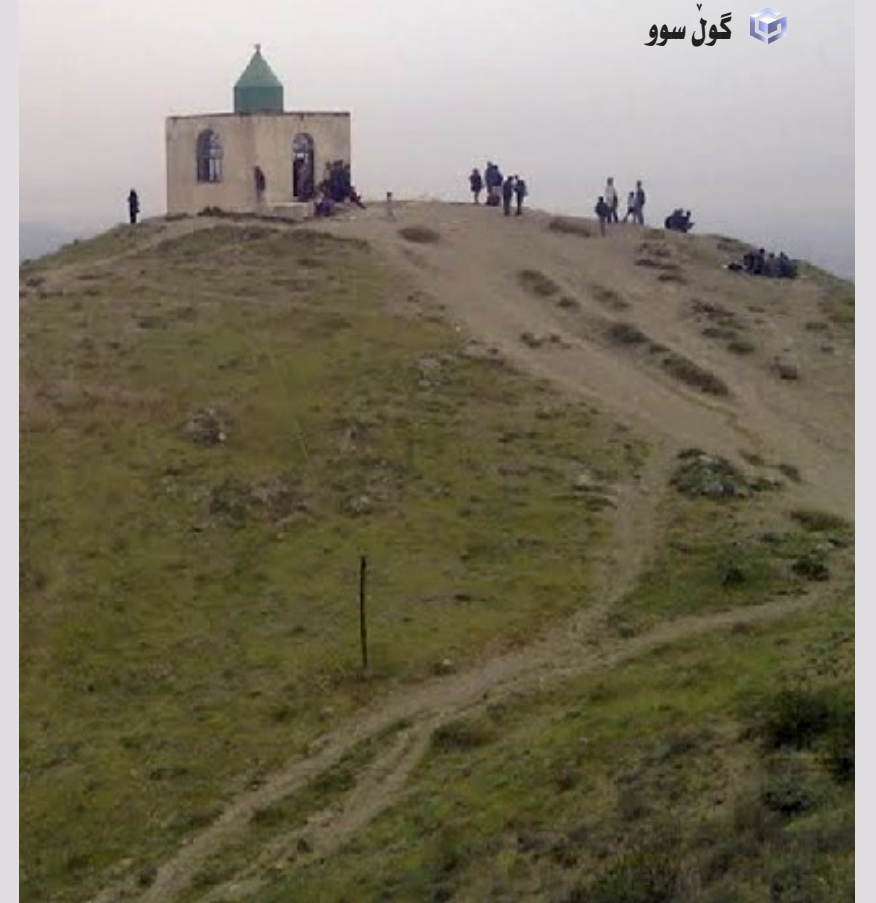
له سهردهم عوسمانیه یل له عراق و کوردستان ئەرا یه که مچار له سال ۱۸۹۰ وهریه و به رایه تی ناحیهی باله ک له گه لاله بویه. ئی ناحیه هه ر له لایهن سهرکردایه تی شوورش ئەیلووله و وهریه و بهر ئەرای دانریا.

وشه ی "گه لاله" وه گووره ی زانیاری مهردمانیگ له وه وه هاتگه ک گویا گه لاله له خوار ئاوی بویه و ناوچه یگ هه س وه پی و تریا "گرکه سوور" له وهره ئا و ئەرا گه لاله هاتگه وه جوویگا ک له وهر گز و گیا ناوه گه هه میسه گریاگه و بریاگه، ئمجا رووژیگ له رووزان کابرایگ که فیده مینه ی ئەوه ک بزانید ناوه گه له کووره و گریاگه، دوینید له ئیسه ی شوون گه لاله ناویگ دوینیده وه ئویشیده مهردم ناوچه گه: ناویگ گه لاله کردمه، وه مانای ئەوه گ ناویگ مسوگه ر کردمه. مهردمانیگیش ئویشن: وشه ی گه لاله له گولاله وه هاتگه، وه ئەوه گ چه نه ها جوور گول رهنگامه دیرید.

گه لاله له روی ئداریه و سهر وه قه زای چۆمانه و نزیکه ی کیلومه تر و نیمیگ له ری هاملتون دویره و نزیکه ی ۷ کیلومه تریش له قه زای چۆمانه و دویره و که فیده بهش رووژناوای قه زاگه و ناوړاس ناوچه ی باله کایه تی.

ناو "گه لاله" له چه وه هاتگه؟

گول سوو

سیاست جوور پیشه

حکمت نامی

سهرتا بایهسه نامازه وه نهوه بکهیم ک سیاست وه دریزایی میژوو نهوړوږیا، وه داینه مو پیشکهفتنهیل کوومه لایه تی دانریه یید، سیاست وهرجه نهوه ک پایه ییگ دیاریکریاک داشتوود له کوومه لگا، وهزیفه ییگه گرنک له روی بونیادو پیکهاته ی کوومه لگا وه گشتی.

له دونیای وهرجه مؤدیرن، سیاست وه ناراسته ی دژه خاسسازی و دژه نازادی و دژه دیموکراسیه تی کار له بان کوومه لگا کردیاد، وه لی دویای شوورشه ییل یه ک له شوون یه ک دی وهزیفه ی سیاست نالشت بوی وه ناراسته ی وه پیشه ییبوینی و سهر وه خوهیبوینی له وهر خزمه تی کوومه لگا وهنر وهر یه وبردن ده وله تی.

سیاست پیکهاتگه له خهرجکردن توانایگ بی وینه وه نامانج به شداریکردن له دهسلات، ههر له وهر نهوه ییش کهس سیاسی له لای "ماکس فیبه ر" پیکهاتگه له و ناده میزاده ک مه شق کاریگ گشتی نه کا وه مه رام

وهرگرتن دهسلات و نارهمزووکردن نه را دهسلات. وه باوهر نه و زانا مه سه له ی سیاسته تکردن یا نه وه سه نامیر ییگه نه را نامانجیگ نمونه یی یا خودخواستی یا نه را له زه تدرن، وه لی سیاست بر یگ نمونه یی بالا پیشکه ش نه کاده کوومه لگا و بایه سه سیاسته تهمه دار ته نیا مه شق کار سیاسی نه کا جوور پابه ندبوین وه بانگه واز و په یامه گه ی، به لکوو بایه سه له وهرانوهر کاره سیاسی هگه یی مه شق نه داره بکا وه شیوازیگ ناحزبی.

نه کا له یه ر فیبه ر سهرکه فتن حکومه تی و دهسلات په یوه س نه کاده جیاکردنه وه ی حزب له گشت مه سه له ییل نه اری، ک تویه نیم بویشیم مقه یه تیکردن گه وریای و پله و پایه ی وهزیفی پیکهاتگه له دویره وختن ننتمای حزبی له نه اره کردن، چوینکه وهر پرسیار گه ورا مه رج سهرکه فتنی نه وه سه ک سیاسیگ پیشه یی بوود.

چه مک نه ته وه خوازی

جه عفر نه اراهیم

دیاره چه مک نه ته وه خوازی له روی تاریف و فامستنوه، چه مک ییگ سه خته و یه ک ماناو یه ک تاریف ناگریده خوه ی، روشنه ویره ییل نه وروږپایی و خوه رناوا وه گشتی گرنکی فره ییگ دانسه سه شیوه وکردن ئی چه مکه، وه تاییه تی له ساله ییل هه یشتای سه ده ی ۲۰ و دویای بلاو بوین هه له ته ییگ تر نه ته وه خوازی له زوورم ولاته ییل جه هان، نه ویش له ناکام شکه ست ناید ولؤژیای مارکسیه تی و کومونیستی و کووتاییه اتن جه نگ سه رد.

له و روشنه ویره ییله ک گرنکی فره ییگ دانسه سه ئی چه مکه، ئیرنیست گیلنهر "۱۹۲۵ - ۱۹۹۵" ک ماموستای فه لسه فه بویه له کولیز نابووری له نندن و فکر مه نیگ ناودار کومه لناسی بویه.

گیلنهر له ی باو ته وه نویشید: نه ته وه فه ره نگ و ئیراده س، نه ته وه نه و چوارچیوه سه ک هه ردوگ یه که ی سیاسی و خواست و فه ره نگی نه ته وه یی گریه نه یاده یه که و.

ههر وه ی جوور یشه تاریف نه ته وه خوازی نه کا ک" په یوه نندییگه له ناونی یه که ی سیاسی و یه که ی فه ره نگی.

نه کا وه باوهر گیلنهر نه ته وه خوازی

ههر له بنه رته وه سفه تیگ سیاسی وه بایه سه یه کی تی نه ته وه یی و دهسلات سیاسی یه که و بگرن. نه ته وه مه رج نازادی و پیشکه فتن نه و ناده میزاده سه.

وه لی نه وه یشا نه نتونی سمیس ک نه ویش له ماموستاییه ییل ناودار زانکوی نابووریه له له نندن، وه ی جووره بنه مایه ییل فکری نه ته وه خوازی باس نه کا و نویشید: کومه لگای نسانی ههر له سهرته یی دروسبوینی له بان نه ته وه ی جیا جیا دابه ش بویه و ههر نه ته وه ییگ تاییه تهمه ندی و دروشم نه ته وه یی تاییه تی وه خوه ی دیرید

نه ته وه ییش سهرچه وه ی ده سه لات سیاسی وه ننتمای ناده میزاد نه را نه ته وه مه رج نازادی و پیشکه فتن نه و ناده میزاده سه. بیجگه نه وه ییش زانست جوگرافی له مه سه له ی دروسبوین نه ته وه، گرنکی فره ییگ نه یاده خاک هاوبه ش و میژوو هاوبه ش و نه کا ده ی سهرچه وه نه را دروسبوین نه ته وه، وه لی زانست کومه لایه تی زووان هاوبه ش و نایین هاوبه ش و فه ره نگ هاوبه ش وه سهرچه وه ی پیکه اوردن نه ته وه زانید.

ئایا ژنەیل نەخس گرنگیگ دیرن لە کومەلگای ئمروو؟

ژن چوین تویەنید لە کومەلگا سەرکەفتگ بوود؟ ئەراچە ژنەیل نەخس گرنگیگ دیرن لە کومەلگای ئمروو؟ هەلبەتە یەیش باوەر ئیمەس ک ژنەیل تویەنن نەخس گرنگیگ داشتوون لە کومەلگا وەو جوورە ک خوەیان خوازین.

هەلوژاردنەیل وەردەم ژنەیل لە کومەلگامان لە وەریەو بەر جیوەجیکار کۆمپانیایەیلە و بگر تارەسیدە ئەنجامداین کارەیل خوەیبەخشی پەرورەدەو ئمایەتکردن منال و تویژینەو دەی ئەکادیمی دەس وەپی ئەکا.

کومەلگای ئیمە دگان وە ئەو نەید ک شوون پەنجەیل ژنەیل لە گەشەکردن کومەلگا دیارەو زوورمی کەفیدە مل ئەوان و هەر ئەوان زانن چوین ماملە بکەن وەل ئەو سەرچەو دەیلە ک ها لەو وەردەسیان، لە هەمان وەخت چشت خراویگیش نیە ئەگەر باس ماوەیل ژیان بکەیم ک کاریگەری دیرید لەبان نەخس ژنەیل لە کومەلگا.

لەوختیگ ک وە گوورەیل بار خیزانی، هیژ و سەرچەو دەیل جیاوازن، منال دیرید یا نەیرید، بریار دایدە لە مال بمینید لەوختیگ منالەیلد لە عومر وەرچە چگن وە خوەندنگان یا منالەیلد لە مال خوەنن، گشت ئی قوناغەیلە ئەرک و فەرمان تازەو دەرفەت جیاواز دیرید ئەرا ئەو ک کاریگەری نەباشتوود لەبان نەخس ژنەیل

لە کومەلگا، وەل ئەو وەیشا ژیان خیزانی وە شیواز جیاوازیگ کاریگەری خوەی دیرید. ئمجا گەورترین ترس ئیمە ئەرا ژنەیل لە وەرانوهر ئەو هەلوژاردەیل فرە ک ئمروو هانە وەردەس ئەرا ئەو ک ژنیگ سەرکەفتگ بوود، گرینگ ئەو دەسە ک ئامانجەیل لە قوناغەیل جیاواز ژیان دیاری بکا و دی وە گوورەیل وەسەرچگن وەخت لەو قوناغەیلە مەزەنە ئەرا جیاوازیگ ژیان دیاری بکریەیل، ک یەیش گەرەنتی ئەو ئامانجەیلە ئەکا ک زویتر دیاری کریانە لە ژیان و تائیسە و جوود دیرن.

وەل ئەو وەیشا بایەسە مەزەنەیل ئەو ئامانجەیلە بکریەیل ئەرا ئەو ک ئاگادار بوون لەو گەشەداینە ک ئەنجام ئەدیرەیل، ئمجا ئەو ریهیلە ک ژنەیل خوازین ئامانجەیلیان وەپی بارنە دەس بایەسە سەررشتەدار و دروسکەری بوون.

فیشتر لە وەختەیل تر، ژیان کرداریگ هاوسەنگە، ک بایەسە لەتی ژیان کەسایەتی و ژیان هاوسەرگیری و ژیان خیزانی و داواکاریەیل کومەلایەتی مەزەنە بکریەیل، وەل ئەو وەیشا بایەسە پلانەیلەیل وەو جوورە بوون ک ژنەیل نیاز دیرن داواکاریەیلیان لەتی وەدەس بارن، دی وە ئەنجامداین کارەیل وەی شیوازه بیگومان ژنەیل ئەتویەنن ژیانیک پەسەن و نەخس گونجیاگیگ جوور ژن پەیا بکەن.

کامیان جوانتره، دلّیگ دووسد داشتوود یا چهویگ حورمه تد بگرید!؟

کول سوو

چشت جوانیگه نهگهر لهی دنیا دلّیگ دووسد بیاشتوود، جوانتریش لهوه نهوهسه ک نهو دلّه پاک و بیگهرد و راسگوو بوود.

نوورستن پر له ریژ و حورمه تیش جوانه، نهو نوورستنیشه جار ههس وه چهو نهجام گرید و جار جاریگیس وه وشه، جوور نهوهک چهو قسه بکا له جیای زووان یا خود زووان بایده قسه یا دس قسه بکا وهو وشه یله ک نویسیدهی. نهو دید و نوورستن جوانه نهگهر له ههر کهسیگ بوود، جوانتریش لهوه نهوهسه ک له چهو کهسیگ بوینیدهی ریژ و حورمه تی بگرید، ک یهیش مانایهیل فریهیگ لهلی نهکه فیدهو نهرا کهس وهرانوهر. شاید نیمه گرنگی فریهیگ بیهیمه خوهشه ویسی، وهلی دی نازانیم نهگهر حورمه ت یهکسان بوود وهل خوهشه ویسی یا وه چهواشه؟؟ لهیره مهرام له نهو خوهشه ویسی پاک و بیگهرده، مهرام له خوهشه ویسی نسانیه. وهلی حاشا لهوهیش ناکهیم ک دید و نوورستن نهرا حورمه تیش نادمیزادیگ تر له لیمان دروس نهکا، نهو کهسه یله ک ریژ و حورمه تد گرن گهوران، نهوانه خاوهن کهسایه تی بهرزن و شایسته ی گشت حورمه تیگن، شوون دیاری و بهرزیگ دیرن له ناو کوومه لگا. نمجا نایا لهوهختیگ ک وشه ی حورمه ت ناراسته د نهگریه یید، چه بکهید خاسه؟ نایا له گرنگی ئی مهسه له رهسینه سهو؟ نایا ئی نچاسه تاقیهو کردینه تا همیشه له ناو حورمه ت و خوهشه ویسی بزیهین؟

خوهشه ویسی جوانه نهگهر له دلّیگ پاک و راسگووهو بوود، ریژ و حورمه تیش جوانه نهگهر نیمه شایسته ی بویمن! چوینکه خوهشه ویسی زهرده خه نهیگ راسکانیهو حورمه تیش گولّیگه ک له خاک دلد کالیه ییدو تامازووی کهید! نمجا نایا کامیان جوانتره، دلّیگ دووسد بیاشتوود یا چهویگ حورمه تد بگرید!؟

چه نیگ جوانه نهگهر دل و چهو ههردیگان وه یه کهو بگونجیهن، چوینکه ههردیگان تهواوکه ر یه کترن. چه نیگ جوانه نهو زیانه ک له ههمان وهخت پر بوود له ریژ و حورمه ت، لهوهر نهوهگ نهگهر نادمیزاد له سه رهتا حورمه ت وهرگرد، نهوه بووده هووکار سه رهکی نهرا دووسداشتن، چوینکه له شوون حورمه ت، خوهشه ویسی و دلسووزی و له یه که رهسینه وه په یا بوود.

ناپلیون و گوله وه نهوشه

سیروان رهسول

وه نهوشه گولّیگ هویردهی مووره، سال دوانزه مانگ سهوزه، وهلی له زمسان فیشر گه شه نه کاو گول درنه کا، گوله یلیشی ههر له رووژگار کویه نهو بوینه سه نیشانه ی دووسداشتن و دلداری، وه نهوشه له زیان ناو داره یلیگ له جهان نهخش ته مامیگ داشته، ههر وهو خاتریشه دوینیم له سه رکردهیل میژووی ک تائیسه ییش ناوی وه وه نه مری مه ندگه ناشقیگ سه رمهس وه نهوشه بوی، ک نهویش "ناپلیون پوناپارت" ه.

ناپلیون گوله وه نهوشه له لای له گشت گوله یل تر جوانتر و په سه نتر بویه، چوینکه وتیاد "وه نهوشه رووژهیل گوزه یشته ی سه ردهم منالیم نه خاده هویرم له دارستانه یل دویرگه ی کوریسکای شوون له دالگبوینم"، وهختیگیس "جوژفین" هاوسه ری خوازی له جیای نوقل وه نهوشه واران ی کرد. وهختیگیس ناپلیون شکست خوارد و له سال ۱۸۱۴ نهرا دویرگه ی نهلبا دویره و خریا، واده دا جایه ل جوانه یل فره نس ک وهل وهرز درچگن گوله وه نهوشه بایده و نهرا فره نس! نهوه بوی مه رده مگه وهختیگ گوله وه نهوشه درچی، ههر کهسیگ و گولّیگ لهلی گرده دس و ژیر وه ژیر و چهپ و یه کتری وتیان "گله و نهخوا"، وهو مانا ک ناپلیون خوهشه ویسیان له نهلبا نه یاده وهو سه رله نوو شان و شه وکته فره نسا بهرزه و نهکا. دی ئیچه بوی ک ناپلیون خوهشه ویس جایه ل جوانه یل فره نس له وهرز گوله وه نهوشه گله و خوارد و بویه نمپراتوره گه ی جارن و نهو چهپکه وه نهوشه ک گردویده دهسه و له وهردهم خوهی له مال شاهانه خسته ی ناو گولدانینگ .

له سال ۱۸۱۵ وهختیگ ناپلیون له جهنگ واته لو نهرا دو یاجار شکست خوارد و گریا، وهرجه نهوهک رهوانه ی دویرگه ی سینت هیلان بکریه یید داوا کرد ری وه پی بیهن چهپکیگ وه نهوشه له بان قهور جوژفین هاوسه ری دابنه یید.

وهختیگیس رهوانه ی نهو دویرگه کریا له ناو دهریای نه تله سی، گشت سالیگ له وهرز درچگن گوله وه نهوشه چهپکیگ گه ورا لهو گوله نیاده بان میزه گه ی وهرده می. دو یاخریش له سال ۱۸۲۱ وهختیگ مالئاوایی یه کجاری له دنیا کرد، پارچه شعریگ بو یچگ ک دروس کریا وید له گوله وه نهوشه خسته بان قهوره گه ی، دی وهو جووره له شوون نه مه ندن ناپلیون وه نهوشه له فره نس بویه نیشانه ی وهفاداری و جیوه جیکردن قه وله یل و تائیسه ییش ملله ت فره نس گرنگی فره یگ دهنه نهو گوله.

پاداشت دروو

ماجد سویره مهیری

فره جار ئاده میزاد شانازی وه هیژ وقوومت و زیله کی ودانیی خوهیه و نهکا، و ئیچنه ئه زانی ک ته نیا خوهی لهی دونیا فره زانیید، و مهردم له هویج سهریان نادئ، و دایم هه وه جهیان ها وه عهقل و مارهت نهو.. و یهیشه هیلیدهی له ئاخرا بچیده بان غهلهت و زهره وه خوهی برهسنید، چوینکه کهسیگ چهنی بقام و زیرهک و دانا بوود، هه له بهته کهسه یلیگتر ههس له خوهی بقامتر ودانتر، لهی باوهتیشه پیشینهیل خوهمان ئی وهسه رها ت خوهسه ئه رمان باس کردنه ک ئویشید:

پادشای مهمله که تیگ فه رمان دا جار چی ک جار بکیشئ: هه رکه سیگ بتویه نی دروو یگ بیهید ک بیلید پادشا بویشیده پی "ئهیه دروو"، نیمه ی مهمله که ته که ی وه خشیده پی.

رووژ یگ له رووژان شوانیگ هات و وت: باوگم چوو یگ دریز ودهسیه و بوی ههروهختی وهره و ئاسمان دریا بکردیاد وه پی ههسه رگان جیواز کردیاد.

پادشایش وت : وه راسی یه کاریگ نه لاجهویه، وه لی روی دهید و ری دیرید، چوینکه باپیر خوهم قلیانیگ داشت وهختی بتواستیاد داگیر سنیده وهی وهره و ئاسمان دریه و کردیاد له خوهم داگیر سانیادهی... وهی جووره شوانه کهیش وهنامهی کله و کرد.

ئی رووژ ترهک دیره وختیگ جنگدویر (خه یات) یگ هات و وت: پادشام بووه خشم ئه را نه وهگ دیر هاتمه، چوینکه ئمروو فره سه رقال و مه شغوول بویم، هه وه جوور هگ جه ناید خوهم داشتید دویه که وا واران و هه وره تریشقه لایگ له ئاسمان دری و منیش هه له شه وه کیه و خه ریکم دویر نه وهی.

پادشایش وته پی: ئافه رین کوپم کار خاسیگ کردیده، وه لی یهک حه یف تو ئه و شه فه خاس نه دویر انیده سه و .. ئه وه نیه پرزه پرز واران وارید... وهی جووره خه یات ه کهیش وهنامهی چویه و دویاوه و هویج وه گیری نه که هفت.

ئی رووژ ترهک پیاویگ هات و سه وه ته ی که ورا یگ وه بان شانیه و بوی .. تا رهسیه جی، پادشا وته پی تا بزام مه ته ل تو چهس؟ ئه رمان باس بکه ئی سه وه ته ی که ورا چهس؟

پیاوه کهیش وت: ئه را نه وه هاتمه ک سه وه ته یگ ئالتوین (تلا) له لاد دیرم ئیسه ییش بایه د بیهیده وهی.

پادشایش وت : مه گه ر من پر سه وه ته یگ ئالتوین قه رزار تونم؟!

پیاوه کهیش وت : بهی

پادشایش وت : نه ئی قسه دروو.

پیاوه که کرده جوواو : ئه گه ر وهی جووره سه، قه وه لکه ی خوهم باره جی و نیمه ی مهمله که ته که د بیه پیم!

پادشایش له هه یوه تا زوی زوی وت : نه نه کوپم راس ئویشید، ئیسه که هته وه هویرم.

پیاوه کهیش زانست خودا لهی رووژه و کرد و زوی زوی وت : مادام راس ئویشم به و پر ئی سه وه ته ئالتوین بیه پیم!!

ئه را رووله ی سوو

KURDISTAN

ئاراس جهواد

نازه نینم ..
ئه فره چشتم په شیمانم ..
وهی!!
ئه زره ته مه ن گله و خواردن وهره و "جاران" نیم
جارانم پر له ژانه ...
کووره وه و کووچ و کوشتار
میژوو یگ پر له "هاوااااار" ..
دهسبه ن و دیل و دیوار
"خه لات" م "خنکیان" ه
"مل" هو "په ت" هو "چوو هی دار"
"سیاسه ت" وه "دیانه ت"
"خوین"

و
"خوسه"
و
"خیانه ت"
"بن دهسی" و "بی کهسی"
"زهنج بیوه ری" و "که مدهسی"
"جهور" و "جه فا" ئی "بی حاسل"
"داخ وه دل" م ، "داخ وه دل"
"رووله ی وه دی نه هاتی" م
رووشنی مانگه شه و
"خوزه و" .. هه زار جار خوزه و
جاران پر له ژانم .. بهش "بانان" تونه و ..

نہ ورووز تان موبارہک

HAPPY

NEWROZ

2014